

מעשה ברבי עקיבא

ביאורים יקרים, דרושים נהמדים, ורמזים נפלאים,
סובב הולך על מאמרי קודש בענינא דיומא
מלהיב לבבות ביקוד אש,
בקדושת התנא האלקי בוצינא קדישא
העשידי קודש

רבי עקיבא

פסח * יוב"פ * פורים

בנוי ומיוסד עפ"י דברי האר"י הק' זיע"א
ורבינו אור שבעת הימים הבעש"ט הק' ותלמידיו הק' זיע"א

יו"ל ערבי פסחים שנת 'רחש לבי דבר טוב' (תשע"ג)
פה עיה"ק והמקדש תובב"א

המינו וגם חקרו

משה יעקב בלאאמו"ר ר' ידידיה ברנסדורפר שליט"א

כל הזכויות שמורות
למחבר
נחום 12
ירושלים
טל. 02-5389090

להערות והארות
srikot@srikot.co.il

הקלדה - עריכה - סדר,
והפקה לדפוס ע"י

טל: 02-99-55-400
srikot@srikot.co.il

RABBI Y. S. MOSESON

Mirsky St. 39/4

Jerusalem 97284

Tel. 02-5861405 • Telfax. 02-5879742

הרב יעקב שלמה מוזסון

רב דומיץ

בקהל ירושלים תובביא

רח' מירסקי 39/4 רמת

טל. 02-5861405 • טלפקס. 02-5879742

כ"א אלול תשנ"ו
ב"ה

כ"א

ראוי לנכח הכתובים והעם יונה "יום
 הקדוש" בביתם מפנינו של דחלם מסת"ק
 המצדקים מקלות נשמת נ"ע ובהסתלקותו
 ביום הרפואים כאובא בחברתו אל"ן שליק
 הרה"ח המוש"ב בל"ו ר' אשר ברנספורפר שלי"א
 דקוד דחל וכושר עמ תוספת נוסף משלו וי"ו
 רצון שיק"א להתדוררות בשוכה וכיסופין
 לקבלה שכלו שטרשו יחוד נלא ונתקן דלא
 ד"ה הסתלקותו של קדוש ה' כן הוא לנצח והנה
 ביו"כ אל שעה ישנה ושחמ"א כחומר צינור
 ד"ה הצינור קצ"ל של דקיקה (עם סיום היא הוא ארץ)
 אור צדק לצדיק ויש ה' ק"ה שחמ"ה שר"ה יסופי
 בצדיק נכד השחמ"ה הצבואה צליל שחיה א"ו
 מצפים

הנה"ח לקבוצה המרה ונחמיה בקרבת ט"ח וט"ס
 יעקב ש. מוזסון

חיים בונם שיץ
רב וכו"צ פעוז"ק ירושלים
רח' אלפנודי 2
טל': 02-5001831

תאריך: ר"ח ניסן תשע"ג

רגע ראית תכריך מרומבא אבא שנכתב אל ימי ההנה"ל אשר בנסיוןיך של אבא, שכבר
אמרתיו דמיוניו הנפלאים, אשר יתנו בשם "מאשר דברי עקיבא" שהוא ביאורים דרושים
מאמרים ונעשים אל מאמרי קודש, דקדושה התנא ובי עקבא, המיוסד מפיגם ומני נעמי
אל הא"י גר' הגא"ט גר' וגאמיון נצאל, בהספד נוסף מיוחד, ונחמט שזכותו בין תכין
הנבנים ואיני כי הם דברים נפלאים.
יהי' סנספר ימיא מולת ורעשונותו בזינא דיומא וקדושה יחיא, ושחל' ג' דינא ילניא
אחולא אנו חזירו חתך הרבה גדול.

בז"ה זכור המנה ואלהיך

חיים בונם שיץ

בירור מקיף
בענין קיום מצות
סיפור
'יציאת מצרים'

המקורות
שיטות הראשונים
והבוסקים

שורש הספר

יסוד הספר ושורש החיבור ניצוק ונתייסד על הדברים שנתגלו על ידי קודש הקדשים ראשונים כמלאכים רבינו בחיי ובעל הציוני, וביחוד קדוש ישראל רבינו האר"י הק' זיע"א, במה שכתבו, על האי תנא בוצינא קדישא, דנחית מן שמי שמיא, למסור את התורה שבע"פ לבני היכלא, נכנס לפרדס וטייל בחדרי המלוכה והממשלה, עליו הכתוב אומר הביאני המלך חדריו"ז זה חדר התורה, רבן של חמשת התנאים הקדושים שהצילו את מסורת התורה מן השיכחה הלא הוא תנא האלוקי רבי עקיבא עשירי קודש מהרוגי המלוכה, וביאר האר"י הקדוש שהוא היה נשמת יעקב אבינו בעל הצורה, וסימנך מדי אביר יעקב אותיות רבי עקיבא, וכן 'ויאמר אלוקים אל יעקב ק'ום ע'לה ב'ית א'ל אותיות רבי עקיבא, ומכל הנבראים הוא בלבד אשר זכה להשיג 'נתיב לא ידעו עיט' כל נ' שערי בינה, ולכך התחיל ללמוד משנת 'ארבעים' כי ארבעים לבינה, וכן הוא היה נשמת יוסף צי"ע, נזיר אחיו בן הזקונים בעל הידיעה שאותו אהב אביו עד כלות האהבה, כי הוא יוסף היה המרכבה לשכינה, ונמכר במכירת מנעלים ע"י אחיו בני יעקב יוסף סלה, וירד ונתגלל עד לתוך מצרים הארורה מלא כל מ"ט שערי טומאה, ונכנס לכור הברזל בעוז ובגבורה, ונצטער ונצטרף בנסיונות עד כדי זיכוך נורא, בזכות צורתו של אביו אשר בכסא חקוקה, ורצה הבורא יתברך שמו נורא עלילה, שאח"כ יבוא האי תנא קדישא רבי עקיבא, לתקן זה חטא המכירה עבור כל האומה, כי חטא מכירת יוסף הקיף ועדיין מקיף כל 'האומה' דור ודור עד שיפציע אור הגאולה, ולו בלבד יאה ולו בלבד נאה זאת הזכיה, מה שהועיד לו הבורא יתברך להיות מעשרה בני העליה, להיות נידון במיתה משונה

ציונים והערות

- א. ילקוט שמעוני שיר השירים (רמז תקפב)
- ב. ראה יבמות סב ע"ב, אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם, עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה.
- ג. צרותו חקוקה בכסא הכבוד (חולין צא).
- ד. שהשיג הוא בלבד נ' שערי בינה.
- ה. כל מה שלמד יעקב ע"ה בשם ועבר מסר ליוסף.
- ו. איתא במדרש (ראה ילקוט שמעוני משלי רמז תתקטט), אמר רב יהודה לא נמסרו הרוגים למלכות

בהריגה אינמה, מפני שכל ימיו על זה נצטער והשתוקק ל'בכל נפשך' מתי יגיע[ה], ועל כן זכה לזכיה גדולה ועצומה, להיעשות קרבן כליל עולה תמימה, בעיצומו של יום הנורא 'יום הכיפורים' יום סליחה וכפרה, שאז נתעלה ונתעלס באהבה יוקדת לאין שיעור וקצבה, להיות עשירי קודש עבור השכינה¹, וסרקהו במסרקות של ברזל כי כך עלה במחשבה, ויצאה בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי עולם הבא², ואשריך רבי עקיבא גופך טהור 'בכל מיני טהרה'³, ולכך היה נקרא עקיבא בן יוסף כי הוא היה כאמור גם נשמת יוסף וכן אשתו היתה רחל כמו אמו של יוסף שהורד מצרימה, לפיכך אחר שלמדנו כל זאת נמצא ברור כהלכה, 'שיעקב יוסף עקיבא' כולו האי חדא נשמתא וחדא רזא, ומה שאירע לזה אירע לזה, ועל כן לפני בורא כל עולמים נפיל תחינה, עננו עננו אלוקי אברהם בעל הבירה, שנזכה שיתקיים בנו בעוז ובחזקה, 'גל עיני ואביטה', מפלאות נפלאות צוף נועם התורה בגילה, ויתגלה לנו איך שהתורה כולה אגודה זה בזה חבל בחבל נימא בנימא, ועין בעין יראו שהרבה הרבה גופי תורה תלויים עומדים ומתבארים ע"י זאת הידיעה, שאינה יכולה להכיל את היריעה, את אשר גילה לן מרן קודש הקדושים ארי שבחבורה רבינו האר"י זיע"א.

נאמר בכתוב, אלה תולדות יעקב יוסף וגו' איתא בזוהר הק' (וישב רפ"ב ע"ב) כמה דאתמר דכל דיוקנא דיעקב הוה ביה ביוסף וכל מה דאירע להאי אירע להאי ודא הוא רזא דאת ו"ו דאזלי בתרווייהו כחדא בגין דאינון רזא חדא ודיוקנא חדא. עכ"ל הק'.

בספר ברכת דוד מרה"ק רבי דוד מטאלנא זיע"א (פרשת וישב) כתב וז"ל, נודע מספרי מקובלים כי יעקב ויוסף המה בחד דרגא תרין ווין וא"ו רבתא וא"ו זעירא בסוד הרמוז מאן דאיהו רב איהו עצמו זעיר ומאן דאיהו זעיר איהו רב, וזהו אלה תולדות יעקב יוסף, וא"ו פעמים וא"ו בגי' אלה והמה רומזים לבחי' תורה שבע"פ שלשים וששה מסכתות בסוד הכתוב 'לו' חכמה ישכילו זאת עיי"ש. ועוד שם, ונודע כי יעקב ויוסף

ציונים והערות

א. לא על מכירתו של יוסף, א"ר אבין הרי אומר עשרה עשרה מכל דור ודור 'ועדיין אותו חטא תלוי' ע"כ.

ז. שהוא היה מכל עשרה הרוגי מלכות מכוון כנגד השכינה (שנשתתפה גם במכירה) כדברי המקובל האלוקי רבינו שמשון מאסטראפליא הי"ד וכמבואר בשל"ה הק'.

ח. ברכות ס"א ע"ב

ט. פייט בקינות לת"ב

הן תרין ואוי"ן וא"ו רבתי וא"ו זעיר וארכו כתלת יודין רומז לעבודת ישראל שהם תורה ועבודה וגמילת חסדים, עי"ש.

וכן מבואר בבאר מים חיים (ויגש פרק מ"ה) עה"פ ויאמר יוסף אל אחיו וגו' כי נודע מאמר הכתוב (בראשית ל"ז, ב') אלה תולדת יעקב יוסף ואמרו חז"ל (בראשית רבה פ"ד, ח') שזיו איקונין של יוסף דומה ליעקב. וידוע פירושו ממרן קודש קדשים הרב האר"י ז"ל כי יעקב ויוסף היו בסוד הו"ו אשר במילוי שם ב"ן ויעקב ו' ראשונה ונקרא ו' רבתי ויוסף שני לו ונקרא ו' זעירא ושניהם אחד הם כי לא תוכל לבטא אות הו' בלי עוד ו' אחרת כזה ו"ו ועל כן מיוחדים לאחד ממש הם וזיו איקונין דומה לו כי שניהם בסוד הו"ו. ועל כן סיים הכתוב אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה וגו' כי לכן זיו איקונין של יוסף היה דומה ליעקב ושניהם כחד חשיבו לפי שהיה יוסף בבחינת שבע עשרה שהוא מספר טוב סוד (ישעיה ג', י') אמרו צדיק כי טוב, וגוף וברית חד הוא.^א

ציונים והערות

י. ובעומק יותר, הא דלא תוכל לבטא אות הו' בלי עוד ו' אחרת כזה ו"ו היינו משום דשבניהם כאחד [ו"ו-י"ב] נכללו כל כח הי"ב שבטים.

ועוד יש לעורר, דלעיל נתבאר דמן הכתוב ד-היה בית יעקב אש ובית יוסף להבה, אנו למדים יסוד הדבר דבעינן לתורה ויראת שמים לתרתי, מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות, דהא בלא ליכא ולא מיד, והיינו דאש הכוונה לתורה כנאמר (ירמיהו פרק כג) הָלוּא כֹה דְבָרֵי קָאֵשׁ נְאֻם הָהוּהּ וּכְפִשִׁי יִפְצֹץ סֶלַע, וזה היה יעקב הוא גוף התורה כמ"ש תתן אמת ליעקב (שפ"א וישב תרנ"ו), להבה כנגד יוסף שעולה למנין שם מ"ב, אורייתא וקודשא בריך חד הוא, כל הלומד תורה צריך להיות על דרך אש ולהבה תורה עם יראת שמים, ועל זה נאמר אלה תולדות יעקב יוסף, יעקב בחינת אש – תורה, תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, להבה בחינת יוסף שם מ"ב יראת שמים (וזהו ודברת ב"ם). ואולם עתה השכלנו עוד ללמוד מדברי הבאר מים חיים מה שהביא ממרן קודש קדשים הרב האר"י ז"ל כי יעקב ויוסף היו בסוד הו"ו אשר במילוי שם ב"ן וביאר הבאר מים חיים, דעל כן שניהם אחד הם כי לא תוכל לבטא אות הו' בלי עוד ו' אחרת כזה ו"ו ועל כן מיוחדים לאחד ממש. ומשמעות הענין דכדי לבטאות ולאחוז בזה מידת הו' היסוד אי אפשר בלא ב-וו קיימתא, כלומר בלא בחינת תורה – יעקב, וכן ו"ו קמייתא (התורה) אי אפשר לאומרו לאחוז בו בלא ו"ו בתרייתא דכולים אגודים הא בהא, תורה בלא יסוד, יסוד בלא תורה, מפתחות פנימיות בלא מפתחות החיצוניות, חיצוניות בלא הפנימיות ליכא ולא למידי, וזהו סוד הו"ו ד-תולדות יעקב יוסף"מה שאירע לזה אירע לזה.

יא. וראה עוד בדברי רבינו האמרי אמת (ריש פרשת וישב), אלה תולדות יעקב יוסף וגו', לא נזכרו שאר השבטים מפני שיוסף הוא העיקר ועל ידי כח יוסף מתקשרים כל התולדות עם יעקב, איתא בזוה"ק דכל דיוקנא דיעקב הוה ביה ביוסף וכו' ותרווייהו כחדא אזלי ודא הוא רזא דאת

וא"כ נמצאנו למדנו מכיל הלין דיעקב אע"ה ויוסף הצדיק המה בסוד האות וא"ו, ואמנם עדיין עוד לא עמדנו על פנימיות הענין מדוע אות וא"ו דייקא מכל שאר כ"ב אותיות התורה, שהרי חוץ מן עצם המציאות שהתבאר שלא תוכל לבטאות ו' קמא בלא ו' בתרא שעל כן יעקב ויוסף חדא רזא, הרי שבוודאי יש כאן עומק גדול מדוע המה חשיבי לאות וא"ו, וא"כ מה הוא.

והנה מבואר בשל"ה הקדוש שיעקב ויוסף הם בחינת האות ו' משם הוי"ה וז"ל (פרשת וישב) נודע, כי י"ב שבטי י"ה הם נגד י"ב צרופי שם הוי"ה כמבואר בזהר וכמו שכתבתי בפרשת ויצא (אות ד; ט; כ), כי מדתו תפארת שם ידו"ד. ו'אלה תלדות יעקב יוסף' (בראשית לז, ב), והיה זיו איקונין של יוסף דומה ליעקב וכו', וגם נודע כי מדת יוסף נמשך ממדת יעקב, מדת יעקב 'ו' מהשם, ויוסף משך ה'ו' וכו', ולהלן (שם) עוד הוסיף וז"ל, ובענין 'והוא נער' מרומז מה שרמזתי למעלה (אות א), יעקב סוד 'ו' מן השם, ויוסף הוא 'ו' זעירא, ונער קטן יכתבם. ואמר שהוא בן י"ז שנה, דע, כי לא לחנם נכתב המספר. והענין, כי יעקב מרכבה לשם ידו"ד שהוא תפארת, הוא מדת יעקב, כי תפארת דרך כלל כולל כל שם ידו"ד (זהר ח"ג דף רצ"ו ע"א), ובדרך פרט הוא 'ו' מן ידו"ד כנודע ומפורסם למקובלים (שם דף ל"ג ע"ב). כן יוסף 'ו' זעירא כמו שכתבתי (אות א), וגם הוא בבחינת מרכבה לידו"ד בחשבון זעירא שהוא סוד מספר קטן, והמספר קטן מן ידו"ד עולה י"ז, וסימנך 'הודו לידו"ד כי טוב' (תהלים קיח, א). על כן אמר יוסף בן י"ז שנה היה, ואמר ש'הוא נער' (כלומר כשהוא נער 'קטן' אז עולה הוי"ה י"ז).

ואמנם כשנעמיק בזה עוד טובא יתברר שכל האמור היינו רק מקצת ותחילת הדברים, מפני שהמשך סוד ושורש ענין ה-וא"ו קאי ועומד נמי על האי תנא קדישא 'רבי עקיבא', ונפרש דברינו.

ציונים והערות

ו'ו וכו', וי"ו אחד מושך עמו וי"ו אחר וזהו כח יעקב ויוסף יחד כדאיתא שהיה זיו איקונין דומה לו וזהו בוויין תתקטר, כתיב ונתתם לי אות אמת ואיתא בזוה"ק דא את ו', זה הוא יעקב דכתיב ביה תתן אמת ליעקב, אאז"ל אמר על מה שאומרים בשמונה עשרה אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב שהי"ו הוא כח יוסף כענין שאיתא וי"ו מוסיף על ענין ראשון, יוסף נמשך אחר האבות ועל שם זה נקרא יוסף לשון תוספות שמוסיף על כח האבות, כפי מה שאוחזין בכח יוסף יש שייכות למלכות שמים וחל על האדם שם שמים, השבטים התחלקו לששה ששה דכתיב ששה משמותם וגו' ואת שמות הששה הנותרים וגו' וכתוב ושמת אותם שתים מערכות שש המערכת איתא בשפת אמת לבונה זכה הוא בחינת יוסף, יוסף הוא המעלה את כולם ומחבר את כולם וזהו שכינתא תתעטר בשית נהמי לסטר 'בוויין תתקטר', וזהו אלה תולדות יעקב יוסף שבכח יוסף יש קיום ליעקב וזה התולדות.

כפי שפתחנו שנינו איתא בסה"ק כי רבי עקיבא היה שורש נשמת יעקב אבינו [בהסכמת כל הספרים²] ולכן שמו בקרבו בתוספת א' כי יצאה נשמתו באחד, ועל כך כתב נמי האר"י הק' מידי 'אביר יעקב' היינו רבי עקיבא בהיפך אתוון אבי"ר יעק"ב³. וכמו כן רבי עקיבא היה נשמת יוסף הצדיק 'מלבד מעצם זה שיוסף הוא יעקב חדא דרזא', וכמו שכתב האר"י הק' (ספר הליקוטים וישב פרק מ"ח י'), וכמו שכתב השל"ה הק' (פרש וישב) 'ושמעתי מקצת המקובלים כי רבי עקיבא היה הגלגול של יוסף, ולכן נקרא עקיבא בן יוסף, ולפי מה שכתבתי למעלה שיוסף הוא אחד (כוונתו למה שכתב לעיל, שיעקב ויוסף בסוד ה'אחד' כשלהבת קשורה בגחלת. כן יעקב ויוסף, יעקב האש הגחלת ויוסף השלהבת), בא הרמז במיתת רבי עקיבא שאמרו יצתה נשמתו באחד, שהוא נשמת יוסף⁴.

ציונים והערות

יב. כלשון האור צבי (דרוש האותיות ע' קל)

יג. ראה בספר הק' ברכת שומאל (אביו של בעל הקב הישר) ואשר הוסיף הקב הישר (בפ' וישלח) וכתב אמר הקטן והצעיר צבי הירש בן הגאון הרב המחבר ז"ל לפי מ"ש אדוני אבי לעיל יש לי לבאר, בשעה שהראה הקב"ה לאדה"ר דור דור ודורשיו דור ודור ומנהיגיו כיון שהגיע לדורו של רבי עקיבא היה שמח בתורתו ונתעצב במיתתו עכ"ל הגמרא. ויש לדקדק למה ה' אדם הראשון שמח בתורתו של רבי עקיבא דווקא ונתעצב במיתתו, ונראה לי לבאר ע"פ מ"ש בציוני דרבי עקיבא הוא גלגול יעקב, כי אותיות דדין כאותיות דדין יעק"ב ה', ולפעמים כותבין עקיבא באל"ף ולפעמים עקיבה בה"א. ו"א ה' מנין ששה שהוא אות ו' שלפעמים כותבין יעקב מלא בוי"ו כזה יעק"ב וכדאיתא בזוהר, ולכן כתיב ששה פעמים בתורה יעקוב מלא בוי"ו שנטל יעקב הוי"ו מן אליהו משכון שיבשר את בני ישראל בגלותם ולכן נטל דווקא הוי"ו שלפי שאות וי"ו הוא אות חיים כד"א וישם ה' לקין אות, ודרשו רז"ל שרשם הקב"ה אות ו' על מצחו של קין. ולפי זה נראה לבאר דאמרו רז"ל דיעקב אבינו לא מת, לפי דנטל אות וי"ו מן אליהו הנביא שהיא אות חיים.

יד. וז"ל, אמר ב' פעמים פורת, א' על יוסף וא' על ר' עקיבא. ורומז על מיתתו, בפ' וימררוהו ורובו, שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל. וזה על כי וישטמוהו בעלי חצים, שנעשו הקליפות בעלים לעשר טיפות שיצאו מעשר אצבעותיו, והם זרועי ידיו. מידי אביר יעקב, נרמז על ר' עקיבא. משם רועה אבן ישראל, שהשיג למעלה מבחינת מרע"ה, והבן. עכלה"ק.

טו. וראה שם עוד מה שהוסיף, והנה בענין יצתה נשמתו באחד קבלתי בו סוד אחד, שבאמת לא היו רק תשעה מגולגלים, כי ראובן לא חטא, וכן יוסף ובנימין, רק שהם שתפו השכינה עמהם כשעשו החרם, וכביכול כאלו היתה השכינה עוזרת במעשה הזה, וכביכול נשמת רבי עקיבא היתה במקום השכינה לסבול, וזה יצתה נשמתו באחד בשביל האחד. והטעם כי רבי עקיבא הוא מגרים ונכנס תחת כנפי השכינה, כלומר במקום השכינה.

מכל מקום נראה בעיני דקבלה זו אינו סותר למה שכתבתי כי רבי עקיבא הוא גלגול יוסף, כי שיתוף השכינה הוא יוסף שהוא המרכבה, כמו שכתב הזוהר שתחילת ירידת יוסף למצרים

וא"כ מאחר שנתוודענו לזה 'איהו יעקב איהו יוסף איהו עקיבא' יתבאר עתה ביתר שאת המשך ענין האות וא"ו, ידוע תדע שכתבו הספרים הק' שמשוה רע"ה היה סוד תורה שבכתב ואילו רבי עקיבא היה סוד תורה שבע"פ, וכמו שמפורש בבעל המגלה עמוקות (ואתחנן אופן עג) והנה כשישכח משה ווי העמודים ולא יכול לכוון החשבון, עד שבא אליו נשמתו של רבי עקיבא, אז אמר ואת ה"אלף וגו' עשה וויים לעמודים (שמות לה כח). ועל זה הסוד אמר ואתחנן פתח בו', שהוא סוד נשמתו של רבי עקיבא מן שית מילי איעתר רבי עקיבא כדאיתא (בנדרים דף כ' נ' ע"א), הוא סוד ו' סדרים שנשמתו מתורה שבעל פה, לכן דרש רבי עקיבא בכל התורה ו', כמו שכתבו התוספות בסנהדרין (דף נ' ע"ב ד"ה ת"ל) שרבי עקיבא הוא דרש ווי"ן¹³.

והוסיף על זה האור צבי (דרוש האותיות ע' קל) שעל כן ביום שמת רבי עקיבא נולד רבינו הק' מסדר המשנה ויום שמת רבינו הק' נולד רבא ויום שמת רבא נולד רב אשי מסדר הש"ס עיקר תורה שבע"פ, כי הכל המשך אחד של סוד ה-וא"ו ששה סדרי משנה, ולכן אמרו במדרש רבה עה"פ ויקץ יעקב משנתו 'ממשנתו' כלומר מן המשנה דייקא' כי הוא יעקב - יוסף איהו עקיבא סוד תורה שבע"פ, ולכך כתבו הספרים עוד דרבי עקיבא היה עשוק בעקבו של עשו ועל זה נאמר וידו אוחזת בעקב עשו כלומר שנאחז בסוף תיבת עש"ו דאיהו ה-וא"ו ונטל את ה-וא"ו רבי עקביא אליו, ולכך היה רבי עקיבא דורש בכל התורה ווין, ו' סדרי משנה, ועשה ווין לעמודים, עמודי התורה (וראה עוד בזה ילקוט ראובני וישלח - וישב, ובסה"ד אות ע' רבי יעקבא).

ציונים והערות

היה התחלת גלות מצרים. והנה גלו ישראל למצרים שכינה עמהם, וכן בכל הגליות, והקדים הקב"ה השריית יוסף להשכינה. ודבר זה יתבאר לקמן. נמצא בחינת יוסף הוא השכינה וגלגולו רבי עקיבא, והוא עקיבא בן יוסף, ויצתה נשמתו באחד תחת השכינה, (בא ליישב מה דאיתא בספרים (ראה קהלת יעקב ערך עק) דמחד גיסא, עקיבא בן יוסף הוא רבי עקיבא, ודעת קצת מקובלים שהיה גלגול יוסף שגרם לשבטים, ועל כן היה מעשרה הרוגי מלכות, ועל כן נקרא עקיבא בן יוסף לרמוז ליוסף הצדיק, ומאידך גיסא קצת מקובלים אמרו (ספר הגלגולים פרק מ"א) שהוא היה כביכול נגד השכינה ששתפו עמהם בשעת החרם שהחרימו השבטים, ורמזו על זה מה שאמרו רז"ל יצאה נשמתו באחד, רצה לומר בשביל האחד הוא השכינה. ועל זה באים דברי השל"ה לבאר שאינו סתירה כלל. דכל רבי עקביא בא עבור השכינה שהוא באה עבור יוסף והבן).

טז. וראה עוד בעשרה מאמרות להרמ"ע פאנו (מאמר חיקור דין ח"ה פ"א) כי כשם שנפש משה רבינו ע"ה היא ממחצב תורה שבכתב ונקראת תורת משה, כך נפש רבי עקיבא ממחצב התורה שבעל פה ונקראת על שמו לפי דעתנו, שהרי סתם משנה רבי מאיר, סתם תוספתא רבי נחמיה, סתם ספרא רבי יהודה סתם ספרי רבי שמעון, סתם סדר עולם רבי יוסי, וכלהו אליבא דרבי עקיבא עיי"ש.

ומעתה בינו נא זאת, ד'יעקב ויוסף עקיבא' כולי האי לאות וא"ו מכונים כי יעקב יוסף עקיבא חדא רזא איהו, סוד ו' דשם הוי"ה וכן סוד ששה סדרים התושבע"פ. וכיון שכן אמור מעתה דלפי זה נפתרה התעלומה, על מה שאיתא בספרים שפרשת וישב כל פסוקי הסדרה אינה מתחילת כי אם באות וא"ו דייקא לבר משמונה פסוקים, ועומק הענין הוא מכיון שכל פרשה זו נסובה על סוד האות וא"ו תולדות יעקב יוסף, שעל כן נקרא וא"ו החיבור שהוא 'המחבר' כל ה-וויין מיעקב - יוסף - עקיבא", ומה שנתר ח' פסוקים בפרשה בלא וא"ו איתא בס' שבא לרמז על ח' ימי החנוכה שמתחיל בפ' וישב ועל ח' ימי מילה בחינת יוסף צי"ע.

ואם השכלנו בעזהי"ת להבין הנאמר עד הלום.
 יוסר המסווה בעזר יושב בסתר, ויגל העין והנה מטמון.
 חבי כמעט רגע והכינו לבבכם בעוז חביון.
 ויוצא פרח ויצץ ציץ נזר הקודש במיטב הגיון.
 ויתוודע לעין כל הענין המופלא מבהיל על הרעיון.
 טעם לשמות 'יעקב יוסף עקיבא' כי לכל יש חשבון.
 אמאי נקראו כך ראשי אלפי ישראל בני עדת ישרון.
 כי כל אות ואות בשמם מורה על עבודתם לנוה אפריון.
 וחוט המשולש לא במהרה תינתק לעולם.

למדנו בדברי של"ה הק' (פרשת וישב מקץ ויגש) דיעקב ויוסף הם 'אלף' ד'א' כתנות אור, וזהו סוד הכתנות שעשה יעקב ליוסף, סוד כתנות פסים וכו'. והנה כשבא הנחש וגרם שנסתלק 'א' מן אדם, נרגן מפריד אלוף, נשאר דם מן אדם, כי באה מיתה לעולם ונשפך הדם. והארכתי בדרוש הזה במקום אחר, כי בהסתלק 'א' מן אדם נסתלק 'א' דכתנות אור, ונעשה עור כעין עור ובשר, ומן אדם נשאר דם. כן גרם חטא השבטים בענין יוסף שהפשיטו ממנו הכתונת, והפרידו אותו מהדביקות הגדול,

ציונים והערות

יז. ג' וויין הוא חי, וזהו עוד יוסף חי בחינת יוסף שהוא בחינת החידוש והתוספת, וא"ו מוסיף על ענין ראשון (כדברי האמרי האמת בשם החידושי הרי"ם לעיל הע').

בענייני הצרות שגרמו לו, ונתעורר דם שנשאר מאדם בהסתלק ה'א'. זהו סוד ויטבילו את הכתונות ב'דם'. וכן גרמו שנסתלק הדביקות מיעקב אבינו כל זמן שהיה מתאבל על בנו, שלא שרתה עליו השכינה עד שנודע לו כי יוסף הוא חי, ואז ותחי רוח יעקב אביהם, וכו', כי יוסף הוא משך יעקב. על כן אחר ותחי רוח יעקב ושרתה עליו השכינה וירד למצרים, עיי"ש.

הרי לך מבואר שלאחר חטא אדם הראשון נהפך הכתונות אור ל-עור וכל העבודה הוא להשיבו להפוכו שוב מעור לאור ועל כן היו יעקב ויוסף האלף של האור כדי להשיב ולהאיר את העולם, וכל כמה שיותר דבקים בשמיה"ב מידת 'יעקב - יוסף' כך הופכים יותר ויותר את ה'עור לאור', ועל כן מידה זו נקראת יסוד כי על זה מושתת הכל, שרק ע"י זה נוכל לתקן ולהשיב את העור לאור המאיר כמו קודם החטא.

והנה זה זאת עיקר עבודה של האדם עלי אדמות ונקרא 'עקב' וכנאמר 'עון עקבני יסובני' וצריכים בני ישראל הק' יוצאי 'ירך יעקב' להעלות אלו העקביים, ובפרט באלף השישי [יוסף] עיקבתא דמשיחא על זה נאמר והיה עקב [בסוף הדורות] תשמעון, ע"י תיקון זה העקב. וכפי שלמדנו 'שיעקב ויוסף' הם היו בסוד הכתונות אור כנ"ל להפך מעור - לאור המאיר כמקודם החטא, כן ממש היה רבי עקיבא וכמו שמבואר ביתר שאת בספה"ק בעל המאור עינים [ליקוטים ד"ה ונדעה] וז"ל עד שבא רבי עקיבא ולימד ר"ל שהמשיך ולימד דעת את העם אשר בסוף ועקב המדריגות והם בבחינת עקביים שגם הם יומשך 'אלופו' של עולם וזהו אותיות עקיבא הא' נמשך בעקביים סוף המדריגות שגם הם יתקרבו אל היראה הפנימית וזהו לרבות תלמידי חכמים כי כשהמשיך לעקביים גם כן החכמה העליונה היא יראת הרוממות ולימדם כי כל בניך למודי ה' (ישעיה נד, יג) את לרבות ת"ח.

נמצא 'שיעקב יוסף עקיבא' חדא רזא חדא נשמתא כלום הוי האלף דכתונות אור ובאו לעלות את העקב לתקן ה-אב"ק כדי להאיר את ה-בית יעקב ב'אור' של 'אש', אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה.

ומעתה יוסר המסווה, ונחזי שכולי האי נמצא כתוב וחוקק בתוך אותיות שמם, שהרי כבר שנינו ד - יעקב יוסף עקיבא כולם בסוד האות וא"ו (יסוד - אור) ולמדנו דשיעורו של וא"ו היינו תלת יודין, א"כ אמור מעתה ג' היודין אשר בכלם 'יעקב יוסף עק'יבא, המה ה-וא"ו החיבור שבכולם כנ"ל סוד האות ו' חדא דרזא', ואם כנים אנחנו הרי שמתגלה לן כל מהות שמם ועבודתם, כיון שהרי מעתה צא וחשוב מה נשאר בכלם [בלא היו"ד] הלא היינו הני אותיות - 'עקב סוף אב"ק ע' - כלומר

שזה ה'עקב' הנמצא ב'סוף' וכנאמר [בפתח אליהו] 'יסוד' סיומא דגופא עיקר העבודה הוא שגם שם בעקביים יומשך 'אלופו' של עולם להיות 'אב'ק' אות ברית קודש ואז נזכה להפך שוב את ה - 'ע' של הכתונת אור אשר נהפך לאחר חטא אד"ה מ-'א' דאור ל-'ע' עור עכשיו יתהפך לאלף כתונת אור המאיר.

ובזה יתבאר דבר מופלא למאד, איתא במגלה עמוקות ואתחנן (אופן עג) וז"ל, וז"ש במדרש פרשת חקת (במ"ר פ"ט ו') על זה הפסוק שראתה עיניו של רבי עקיבא יותר ממה שראה משה רבינו, שמשה רבינו לא זכה רק לב' אותיות של שדי, אבל רבי עקיבא זכה גם כן לאות ש' של תפילין. והנה כששכח משה ווי העמודים ולא יכול לכוון החשבון, עד שבא אליו נשמתו של רבי עקיבא, אז אמר ואת ה"אלף וגו' עשה וויים לעמודים (שמות לח כח). ועל זה הסוד אמר ואתחנן פתח ב-וא"ו, שהוא סוד נשמתו של רבי עקיבא, מן שית מילי איעתר רבי עקיבא, כדאיתא (בנדרים דף נ' ע"א), הוא סוד ו' סדרים שנשמתו מתורה שבעל פה, לכן דרש רבי עקיב' בכל התורה ו', כמו שכתבו התוספות בסנהדרין (דף נ' ע"ב ד"ה ת"ל) שרבי עקיבא הוא דרש ווי"ן עכ"ל הק'.

וכבר נשתפכו הקולמסין בביאור אגדה זו" מה השייכות בין רבי עקיבא ל-ווי העמודים' אשר הוא בלבדו בא לגלות הדבר למרע"ה, ולמאי דשנינו הרי שהדברים

ציונים והערות

יח. ראה דברים יקרים בספר כסא רחמים לרבינו החיד"א זיע"א (פ' ויקרא) ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. הקשו רז"ל למה אל"ף ויקרא זעיר"א. ידוע מ"ש הזוה"ק מאן דאיהו זעיר איהו רב, ר"ל מרע"ה שכתב על עצמו אל"ף זעיר"א בסופו אמר לו הקב"ה רב לך שלא יכול לומר עוד זעיר. ומפני מה אמרו זעיר"א ולא אמרו קטנ"ה. מפני שבשעה שעלה משה למרום אמר הקב"ה לאכרזיאל המלאך שיכריז ברקיעא בכל מתיבתא ומתיבתא שיש בשמים, כל צדיק וצדיק כפי מעלתו ומדרגתו יתן למשה כבוד ומתנה. כשהגיע למתיבתא דרבי אליעזר, אמר לו בן אחד יתן לך השי"ת ותקרא אותו על שמי, וז"ש ושם האח"ד אליעזר (ה"א מורה באצבע) אותו אליעזר שהיה מיוחד ברקיעא. ועוד הגיע למתיבתא דרבי עקיבא וראה כמה תלמידים לומדים תורה וזכותו הרבה, אמר לו למשה תבוא לך שעה שאין לך מקום לנוס ולא יש מי שיעזור אותך, תזכיר אותי ואנכי אעזור לך. ומשה שמר בלבו את הדבר עד שהקים את המשכן והקהיל את הקהל, ואמר להם בואו ותקחו ממני חשבון של משכן לקיים מה שכתוב 'והייתם נקיים מה' ומישראל. אמרו הקהל ח"ו מי הוא שחושד בך, שעליך כתב הקב"ה בתורה לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא. אמר משה אעפ"י כן רצוני ליתן חשבון, ונתן חשבון, החשבון היה חסר אלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל כסף, והוא עומד ומתבייש. ורשעי הדור היו מצחקים ואומרים וכי משה מתפרנס מכיסו, אינו מתפרנס אלא משל צבור, ומפני כך יש לו קרני הוד ופניו טובות והוא בעל בשר, והיו חושדים במשה. ויפול משה על פניו ארצה ויאמר לא יש שעת

נפלאים שבעתיים, דנתבאר לן שאלו השלשה כאחד 'יעקב יוסף עקיבא' כולו בסוד האות וא"ו הוי, ויעקב אע"ה נקרא וא"ו רבתי ויוסף צי"ע נקרא וא"ו זעירא והם בסוד ענין 'מאן דאיהו רב איהו זעיר ומאן דהאי זעיר איהו רב' ומשום כן יוסף הניף ידו יותר שנקרא בית יוסף 'להבה' כיון שהיה זעיר ומאן דאיהו זעיר איהו רב, וא"כ לפי זה רבי עקיבא שהיה עוד יותר זעיר הרי שאיהו 'רב למאוד' ועל כן השיג ביותר מכל אנוש שער הנ' עד כדי יותר אפי' ממשה רבינו ע"ה, וממילא עולה כאן דבר נפלא למאד 'יעקב וא"ו רבתי', 'יוסף וא"ו זעירא', ורבי עקיבא' עוד יותר זעירא כזה וזו וא"כ זהו 'ווי' העמודים שאלו השלשה שעליהם מושתת עמודי היהדות כלום נכנסו בתוך זה ה-וא"ו על זה הסדר עולה ליורד 'דמאן דאיהו זעיר איהו רב' ונעשה זו העמודים שעל זה עומד העולם ולכן רבי עקיבא הוא שנגלה אל משרע"ה כיון שאיהו היה ה-ו"ו הכי זעיר' [וא"ו כגודל הו"ד] דממילא איהו רב למאוד והיה נושא בקרבו כל ה-וויים - זו - גם את 'יוסף' ואת 'יעקב'.

על כל פנים, אתה הראת לדעת, כי 'יעקב יוסף עקיבא' חדא רזא הוא, ועל כן חגור חרביך על ירך גיבור, ושנס מתניך, והיטב מנעלך, והתחל בעזר קל עליון, לצעוד עלי דרך כמטיבי לכת, להתוודע ולהיגלות מפלאות נפלאות צוף נועם התורה, ושארוכה מני ים ואגודה כולה כאחד מן האחד יחיד ומיוחד הבורא ית' שמו.

ציונים והערות

צרה כשעה הזאת, ואני צריך להזכיר את רבי עקיבא. מיד נשא עיניו לשמים והתפלל, שרבי עקיבא יבוא ויזכיר לו, תכף באה נשמתו של רבי עקיבא ונדמתה כצפור וישבה על ווי העמודים והיתה מצפצפת, עד שהרים משה עיניו ואמר בקול גדול ואת האלף (ה"א מורה באצבע) ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה וויים לעמודים. ואלו שחשדו במשה נהפכו פניהם כשולי קדרה וכעורבים והיו שחורים כמו כנען עד יום מותם - וז"ש רז"ל החושד בכשרים לוקה בגופו דייקא שאין לו רפואה. והקשו רז"ל למה נשמתו של רבי עקיבא באה כצפור ולא כעוף. אלא רמז להם שמשה אוהב שלום ואתם תדברו עמו שלום, ולא תעשו מצה ומריבה, שלא יתגברו עליכם ידים ידי עשו, צפור גימט' שלו"ם, ואם אתם מפירים את השלו"ם תגבר ידו של עשו, שלו"ם גימט' עש"ו, וז"ש ויקרא א"ל מש"ה גימט' צפור, מי קרא למשה נשמתו של רבי עקיבא, ומפני זה אמרו זעיר"א נוט' ז"ה רבי עקיבא יזכיר אותנו, ולא נאמר קטנה. וגם באותו יום שהתפלל משה תקט"ו תפלות כדי להכנס לארץ, ורצה להזכיר זכות רבי עקיבא שיענה אותו, אמר אעבר"ה נא ואראה נוט' א'זכיר רבי עקיבא ב'היכל האהבה. אמר לו הקב"ה רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה. פעם אחת נתן לך רשות רבי עקיבא להזכיר אותו ולא כל פעם ופעם, ועכשיו הגיעה שעת מיתתך בעוה"ב אתה ר"ב ולא זעיר, כשהיית בעוה"ז היית זעיר ועכשיו רב לך, ועל זה נאמר ויקרא אל"ף זעיר"א.

ליל
שימורים
הוא

במעלת גודל יקרת
'הלילה הזה'
במשנת התנא האלקי
רבי עקיבא
מדברי האר"י ז"ל זיע"א
ומתורת אור שבעת הימים
רבינו הבעש"ט זיע"א
ותלמידיו הק'
ועוד ענינים

תוכן הענינים

ענף א

זבו ד' עלים

[עלף א] [א] ליל התקדש החג. [ב] לילה כיום יאיר. [ג] מעלת היום מעלת הלילה. [ד] גם מצות התליות ביום הזכשרו בזה הלילה. [עלף ב] מעשה ברבי עקיבא. [א] שגב קדושת ליל זה הוא כוחו דרבי עקיבא. [ב] פתיחת שער הנ'. [ג] משום כן באו כולי האי תנאי קדישא לחסות בעילו. [ד] דברי ר"ח פאלג"י שרבי עקיבא חיבר ה'הגדה של פסח'. [עלף ג] [א] מצות קרבן הפסח הוא עבור תיקון חטא מכירת יוסף ועל כן מצותו 'לאכול בחבורה'. [עלף ד] [א] בענין הנ"ל שרבי עקיבא חיבר ההגדה. [ב] חלק התורה של רבי עקיבא בפלפול ועומק העיין או באגדה.

ענף ב

זבו ג' עלים

[עלף א] [א] ברית הלשון זברית המעור מכוזנים זה לעומת זה. [עלף ב] [א] ביאור עיקר גלות מצרים, הדיבור והדעת. [ב] מפני מה סירב משה לשליחות. [ג] מה ראתה תורה לספר ימי שנותיהם של משה ואהרן בעמדם לפני פרעה. [עלף ג] [א] מה היה כל העיכוב בדרך במלון.

ענף ג

זבו ז' עלים

[עלף א] [א] ליל ט"ו. [ב] פסח עולה פה מילה. [ג] שני מצוות היום פסח ומילה כנגד אלו ב' הבריות. [עלף ב] [א] המשך ענין הנ"ל. [ב] וענין נתנית דם על המשקוף.

[עלה ג] [א] ענין מלחמת יעקב אע"ה עם עשו על הברכות בליל שימורים. [ב] ועל הבכורה בליל יום כיפורים. [ג] בביאור טענת עשו 'ועקבנו זה פעמים'. **[עלה ד]** [א] תיאור נפלא איך עלתה ביד יעקב להשיג את עשו בברכות. **[עלה ה]** [א] עוד בענין הנ"ל. [ב] המלחמה בין יעקב לעשו על הבכורה בליל יו"כ. [ג] דרשת רבי עקיבא איש זאשה זכו זכו. [ד] הענין שמעולם לא אמר רבי עקיבא הגיע עת מלעמוד זכו. **[עלה ו]** [א] בלילה ההוא נידדה שנת המלך. [ב] ליל פסח. [ג] ענין העץ גבוה חמישים אמה. [ד] נגד גי' שערי בינה. [ה] נידדה הנז"ן נידדה. **[עלה ז]** השם חודש "ניסן" מורה על זה **[עלה ז]** מצות נתינת הדם על המשקוף, מורה על גודל הנס

ענף ד'

זבו עלה א'

[עלה א] [א] ביאור שייכות הדברים 'ארמי אובד אבי' לזירד מצרימה. [ב] וישוב קושית התוס' על הגמ' דלעולם אל ישנה זכו' הא כבר נגזרה בבין הבתרים.

שביעי של פסח

[לל"ג בעומר]

מאמר 'פני אדן ה' דא רבי שמעון'

✻ ענף א ✻

[עלה א]

ליל התקדש החג – לילח כיום יאר – מעלת היום מעלת הלילה –
גם מצות התליות ביום הזכשרו בזה הלילה

ובזה אתי שפיר מה שלכאורה תמוה
טובא אמאי 'סידורו של פסח'
נקראת בשם "הגדה" וכלשונו של רבינו
חיים פלאגי' (בזכירה לחיים) דיש לחקור
למה נקראת ברייתא זאת דסיפור יציאת
מצרים בלשון 'הגדה' ו'מגיד' ולא לשון
'ברייתא' או 'מכילתא או 'תניא', וכיוצא
בו משמות אלו. ואם תמצי לומר שהוא
על שם הכתוב "והגדת" לבנך, על זה
גופא אני דן אעיקרא, למה באה מצות
עשה זאת של סיפור יציאת מצרים
בלשון 'הגדה' ולא בלשון 'זכירה'
כדכתיב (שם יג ג) 'זכור' את היום הזה
וגו', ולא בלשון 'סיפור' או 'אמירה' או
'דבור' וכדומה ע"כ עיי"ש.

אכן להאמור הדברים מאירים, דהנה
כתיב "להגיד בבוקר חסדך
ואמונתך בלילות", ונתבאר בספרים
דיש ב' בחינות, א' בחינת 'לילה' שהוא

בליל פסח בעת התקדש החג, מנהג
ישראל ליקח ג' מצות וליתן
לתוך הקערה שזה כנגד כהן לוי ישראל,
ומובא בספרים ש-כהן לוי ישראל הם
ר"ת כלי, ואכן י"ל שמפני שזה הזמן
נפתחים ארובות השמים ונשפע עתה
לכלל ישראל שפע גדול אור יקרות, א"כ
במה נקיים ונשמר את אלו האורות שאנו
מקבלים, וזה בכח ה-כהן לוי ישראל
שהוא בגימ' ס' המורה על ס' רבוא
נשמות ישראל שכולם בלי יוצא מן
הכלל בכל מקום באשר הוא שם "כהן
לוי ישראל" יושבים ומיסבים למען
כבוד שמו ית', זה עצמו הכלי קיבל
שבו אפשר לשמר עמו כל זה השפע
קודש, ואמנם מה ינעם לך, שליל זה הרי
הוקבע שמו ליום שנאמר בו לילה כיום
יאר והוא ר"ת כלי, שבעיצומו של ליל
זה הוא הכלי עצמו לקבלת כל השפע
קודש למען יעמדו ימים רבים.

[להגיד בבוקר - זמן של שבת] ל'ביום
ההוא' [שהיה בוהק וזוהר].

ובמו כן ראה בדברי רבינו השפ"א
(פסח תרמ"ד ד"ה בנוסח) שעפ"י דברי
הזוהר אלו יישב את הקושיא, דהלא
בלילה אין קורין את הלל כדאיתא
במגילה (כ ע"ב), ואכן אינו לילה אלא
כיום האיר וע"כ נשתנה מכל
'הלילות'.

ובהבי אפשר לפרש בדרך הרמז על
מה שאיתא בגמ' פסחים קט"ז
ע"א הפלוגתא בין רב אחא בר יעקב
לרבנן גבי סומא אם פטור מלומר
הגדה, דרב אחא בר יעקב ס"ל דפטור
[יליף ליה מהיקש], ולרבנן חייב עי"ש.
ולהנ"ל הרי שמבואר דברי רב אחא,
דהא כל ענין ההגדה אינו אלא שרואה
והאור זוהר אולם הסומא [ברוחניות],
שמחה זו מה הוא לו, אולם רבנן סברי
דאע"פ כן 'כנגד ארבעה בנים דברה
תורה' וכיון שנגאלו אף הוא בכלל.

ואכן ראה עוד מענין זה ביתר שאת
מדברי רבינו החיד"א (בשמחת
הרגל) שהביא לאלו דברי הזוהר וביחוד
ממ"ש הרב יד אליהו בשו"ת (סימן ג"א)
דכיון דאותו הלילה כיום יאיר, הוה ליה
כמו יום לכל דינים שבתורה ואתי
שפיר שנמולו בלילה ההיא אף למ"ד
שאינ מלין לילה זו אינה בכלל, ומזה
מוכיח החיד"א דכל הלילה היתה

הגלות המרה כמרור שע"ז נאמר
"חושך יכסה ארץ", ובו אי אפשר
להתקיים אלא כשאוהזים ומתחזקים
באמונה וזהו "אמונתך בלילות", אמנם
יש עוד בחינה שהוא בחינת 'יום'
המורה על "אור - וגאולה" שאז יש לנו
את הבינה והדעת להתבונן ולהשכיל
בגדלות ושבח ה' יתברך שמו ועל זה
נאמר "להגיד בבוקר חסדיך".

וביון ששנינו דלילה זה ליל שמורים
הוא לה' שהיה זוהר ובוהק
כאור היום, וכדאיתא בזוהר הקודש (בא
ל"ח ע"ב) וז"ל, ותנא הוה נהיר ליליא
כיומא דתקופא דתמוז, וחמא כל עמא
דינוי דקודשא בריך הוא, הדא הוא
דכתיב (תהלים קלט יב) ולילה כיום יאיר
כחשכה כאורה. על כן משום כך הוקבע
שמו "הגדה" להורות ולומר שבוה
"נשתנה" הלילה הזה מכל הלילות,
בכך שהיה זוהר ובוהק כאור היום
בחינת "הגדה".

וראה ראיתי בס' כהלכות הפסח
שהביא דברי האור החיים הק'
(שמות יג ח) שכתב לחדש דמלשון המקרא
שהסמיך את והגדת ל'ביום ההוא'
לאמר, להשמיע שצריך לספר בתוך
הסיפור גם את הנס הגדול שאירע בליל
היציאה 'שהאיר כאור יום', ואכן
לדברינו הנ"ל הדברים ערבים שבעתיים,
כיון שהגדה ושבח נאמרת ביום דייקא,
ואולי זהו עומק כוונתו שהסמיך 'הגדה'

ועוד אפשר לרמוז דמצינו בליל הקדוש הזה פסח מצרים דעל ידי שהיתה מאירה כשמש נהגו בה מצות הלילה דהיינו אכילת הפסח דאינו נאכל אלא בלילה וכיוצא בה ומצות היום כגון מילה שאינה נוהגת בלילה למ"ד וכמ"ש הרב יד אליהו, ונמצאת לילה זו בשתים עלתה לה והוכשרה למצות היום ולמצות הלילה, וזהו שאמר ולילה כיום יאיר כשהלילה כיום יאיר כגון ליל פסח מצרים אז לענין דינא כחשכה כאורה, כמו שנוהגין בה מצות הלילה, כך נוהגין בה מצות היום והלילה אמ"ר מושבח ועומד אמיר"ה לגבוה עיי"ש.

מאירה דהא נמולו קודם אכילת הפסח, ועוד כתוב, שראה במפרשים שפירשו דמנא ליה לרז"ל דאותה הלילה היתה מאירה, וניחא להו, דאמרו בב"ר ויקרא אלהים לאור יום, ולחשך קרא לילה, אין הקב"ה מיחד שמו על הרעה דגבי האור כתיב ויקרא אלהים לאור יום, אך גבי חשך לא כתיב קרא אלהים, והכא כתיב ליל שמורים הוא לה' הוא הלילה הזה לה' דהזכיר שם המיוחד על הלילה, להכי אמרו שהלילה הזו האירה כשמש ולכן כתיב הוא הלילה הזה לה' כדכתיב ויקרא אלהים לאור יום*.

 הוא הלילה

א. ומוסיף שם, דזה אצלנו כונת הכתוב (תהלים קלט) גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה, והזכיר הכתוב הזה הזוהר הקדוש בענין זה כמש"ל, והכונה, גם חשך לא יחשיך ממך, ואינו מתיחס אליך כי אין ליחד שמו על הרעה, אמנם כאשר לילה כיום יאיר כליל פסח מצרים שהיתה מאירה כשמש אז כחשכה כאורה שקולים להתיחס אליך דכתיב הוא הלילה הזה לה', וזהו כחשכה כאורה, כלומר כחשכה שהוא הלילה כאורה שהוא היום שקולים הם להתיחס אליך מאחר שהלילה הזו מאירה ונהורא עמיה חזרה הלילה להיות כיום, וזהו כחשכה כאורה.

[עלה ב]

מעשה ברבי עקיבא – שגב קדושת ליל זה הוא כוחו דרבי עקיבא –
 פתיחת שער הנ' – משום כן באו כולי האי תנאי קדישא לחסות
 בצילו – דברי ר"ח פאלג'י שרבי עקיבא חיבר ה'הגדה של פסח'

זה כו'. וז"ש ה' אלקי נפלאותיך
 ומחשבותיך אלינו. שכל מה שנכנסו
 ונשקעו אז כ"כ בשערי טומאה הי'
 לטובה. והוא יותר ממה שהבטיח
 לאבותינו שהי' די בצרה אחת אך כי הי'
 חמשים גאולות כו'. וז"ש וחמשים עלו
 בני ישראל כו' כמ"ש בזוה"ק בשלח
 ובתקונים עכ"ד.

לילה זו שבו יצאו בני ממצרים
 הקב"ה היה לשדד המערכות
 ולשנות הטבע ולהעלותם לשער הנ'
 שזה השער הוא בחינת עולם הבא (ראה
 בשל"ה הק' מסכת פסחים תו"א ו') וכלשון
 השפ"א (תרנ"ד) שגוף הלילה נשתנה
 בבחינת הזמן שהוא הטבע וכו' וזהו
 תוקף ביאורו של דברי הזוהר הק' ותנא
 הוה נהיר ליליא כיומא וכו' שהלילה
 הגלות נמס ונמוג מהאור שקיבלו שלא
 מעלמא הדין.

וביון שבאנו לכאן, הרי שיש מקום
 לפשוט שאלת כל המורים בדבר
 מי היה מחברו של ההגדה, וראה לרבי

ולהבין ענין זה, מה שנשתנה לילה זה
 שנהפך ליום עד כדי כך
 שהתורה עצמה קראו לו יום באמרו
 'זהגדתך לבנך ביום ההוא', ראה על כך
 בדברי רבינו השפ"א (ויקרא פסח), וז"ל,
 בזוה"ק כמה פעמים קושיא זו מה
 שהשי"ת משבח עצמו ביציאת מצרים
 הלא הבטיח לאבותינו. וכתיב נ' פעמים
 בתורה הוציאך מארץ מצרים כו'. ותי'
 כי הי' מסטרא דיובל שנת החמשים
 עלמא דחירות ע"ש. ועדיין צריך ביאור.

וי"ל כי באמת כל הגלות במצרים היה
 רק לטובת ישראל, ולאשר כי
 השי"ת הבטיח לאבות כי יצאו ממצרים
 ברכוש גדול. לזאת עשה השי"ת שיהיו
 במצרים במדריגה התחתונה מאוד,
 כמ"ש ז"ל כי כבר היו במ"ט שערי
 טומאה וז"ש אלו לא הוציא הרי אנו
 כו' כי היו ח"ו משוקעים בשער הנ'
 בטומאה שאינם יכולין להגאל עוד.
 וממילא כשנגאלו ניתן לישראל כל
 השערי בינה עד שער הנ' כי זה לעומת

המבוא בהגדה 'מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע' וכו' שכל אלו ראשי אלפי ישראל עיני העדה התנאים הקדושים באו כולם לחסות בצילו דרבי עקיבא במקומו 'בני ברק' (אחר רבי עקיבא לבני ברק כדאיתא בסנהדרין לב ע"ב, וכן מבני בניו של המן וכו'), ואף רבו רבי אליעזר הגדול הטריח עצמו לבוא אליו ולסדר אצלו את ליל הסדר, לכאורה מה ראו על ככה לעזוב הכל, בניהם ומשפחותיהם, לבוא להסתופף בצילו דרבי עקיבא דייקא, ולמה לא נסע רבי עקיבא למקום רבו ר"א².

וביותר קשה, הרי עיקר מצות היום ד'סיפור יציאת מצרים' הוא בעיקר ע"י 'והגדת לבנך ביום ההוא', וא"כ מריה דאברהם, איך שבקו להו עיקר המצות היום, והלכו לקיים מצות סיפור יציאת מצרים בניהם בלבד³, [ולא מבעיא לשיטת החינוך דס"ל דאי אין לו אחר עמו אינו מקיים אלא מצות זכירת יציאת מצרים כשאר ימות השנה, וכל מצות היום הוא דווקא ע"י והגדת לבנך, אלא אפילו להני פוסקים דשפיר

חיים פאלאגי ז"ל בספר זכירה לחיים על הגדה של פסח (דף קי"ט) שכתב: "נשאלתי מי הוא המחבר של סדר ההגדה, והנה ממה שאמרו בירושלמי שקלים (פ"ה ה"א) דאיכא מאן דאמר דאנשי כנסת הגדולה תיקנו האגדות ואיכא מאן דאמר רבי עקיבא תיקנה ע"ש⁴. ונראה דהעיקר כמאן דאמר רבי עקיבא תיקנה, [ומה שכתב היפה מראה (שם) שמא יש לדחות דהתם מידי באגדות אחרות ולא למה שתיקן המגיד בפרטות] עכ"ל. וכן בספרו 'ספרי חיים' (פסיקתא ש"א) שכתב וז"ל, בסה"ק זכירה לחיים (ח"ב) בתחילת האגדה עמדתי מי חיבר ההגדה, עתה ראיתי בס' ז"א וכו' גם הסדר דרצ"ה כתב כל סדר האגדה שבידינו לקוח מספרי ע"כ וכיוונתי יפה לו' התם דהוא מרבי עקיבא דסתם ספרי ר"ש אליבא דרבי עקיבא, עיי"ש.

והנה חידושו של רבי חיים פאלאגי ז"ל דרבי עקיבא הוא שחיבר ההגדה יש לזה סימוכין על פי הדרש והסוד דכד נענין טובא נחזי שהדברים מכווין למאד, שהרי מכל המעשה

הוא הלילה

ב. יש לציין דהמפורשים על הירושלמי ביארו את הירושלמי שאירי משאר אגדות ולא מ'הגדה של פסח'.

ג. ובספרים איתא תירוצים שונים כי הא דבני ברק אינו מקום, אלא כלי 'מילת' (אברבנאל) וזה דחוק מאוד כמו שהקשו המפור', או שתיר' שנתאספו שם משום שהיו אחר החורבן והיו צריכם לחזק את הכלל, ועוד תירוצים, אולם עדיין ליכא ישוב הלום לכך.

ד. ולא משמע שהיו שם עם משפחותיהם.

טז), והאריז"ל מתנח בה סימנא "וכל יקר ראתה עינו" "כל" שער הנ'.

וראה מה שכתב רבינו החד"א זיע"א (שמחת הרגל) ואפילו כולנו חכמים וכו', פירש הרב מהר"י דוד זלה"ה במ"ש שטעם יצ"מ באותו פרק לפני זמנם, משום שאם היו שוהים עוד רגע היו נכנסים בשער החמשים של הטומאה וח"ו לא היה להם תקומה לצאת משם לעולם והטעם כי משה רבינו גואל ישראל השגתו היתה במ"ט שערי קדושה ולעומתם תקיף חיליה להעלות ישראל ממ"ט שערי טומאה אבל אם ח"ו עיילי בשער החמשים לא היה להם תקומה כי משה רבינו אין ידו משגת לשער חמשים של הקדושה שיהיה לו עזר כנגדו.

ובתבו גורי האר"י זצ"ל דר' עקיבא השיג שער החמשים א"כ אפוא החכם בחכמתו אשר עלה והשיג לשער חמשים של הקדושה, כה יאמר מה לי ולכם בסיפור יצ"מ כי הגם שהיו נכנסים בשער החמשים שערי טומאה גברא דכוותי השיג ישי"ג בקדושה לשער החמשים והצל יציל ישראל מחמשים שערי טומאה, לז"א ואפילו כלנו חכמים כלנו נבונים בשערי בינה כלנו יודעים את התורה כלה בשלימות, כלומר גם שער החמשים, עם כל זה מצוה עלינו לספר ביצ"מ, ומייתי שפיר מעשה רב מגדולי ישראל ומכללם ר'

איכא חילוק בין שאר ימות השנה שהוא רק בבחינת 'לזכור' היציאה, וליל פסח המצוה להעמיק בה ולספר, וא"כ גם בינו לבין עצמו שפיר יוצא המצוה דסיפור, מ"מ אף לדידים בוודאי ובוודאי שעיקר המצוה היינו בוהגת לבנך והוא מן המובחר].

ואי לכך בכדי שהכל יובן יש לנו להתבונן [במה שהורשה לנו] במשנתו דהאי תנא קדישא רבי עקיבא תוקפו וגבורתו, וע"י כך נזכה לראות אור יקרות איך שכולי האי יומא סובב והולך ארבי עקיבא.

הנה במסכת נדרים (דף לח עמוד א) שנינו, חכם, רב ושמואל דאמרי תרווייהו, חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולם נתנו למשה חסר אחת, שנאמר, (תהלים ח) ותחסרהו מעט מאלהים, עיי"ש. והנה בתיבות מעט הכל רמוז, מעט היינו מ"ט שערי בינה וע' הלא היינו ע' פנים לתורה.

ואילו גבי רבי עקיבא דרשו חז"ל על הפסוק "וכל יקר ראתה עינו" ראתה עינו של רבי עקיבא יותר ממה שראתה עינו של משה, שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין כמ"ש עה"פ וראית את אחורי (ברכות ז), ורבי עקיבא ראה כל התפילין שנאמר וכל יקר ראתה עינו "ויקר" אלו תפילין (מגילה

אמר המעתיק הצעיר אברהם פונטרימולי יצ"ו, כוותיה דמר ניהו רבה זיע"א נראה לעניות דעתי להכריע דרבי עקיבא תיקנה, יען נבחר לציר נאמן להוציא מבית כלא יושבי חושך כדברי רבותינו ז"ל (ילקוט שמעוני שמות רמז קע"ג) שלח נא ביד תשלח - ביד רבי עקיבא, וכיון דעינו ראתה תוקף הצרות, דהן גווענו כולנו אבדנו תחת יד פרעה חס ושלום, וה' משמים השקיף על בני אדם, וריחם כרוב חסדיו שלא כדרך הטבע, עמד והתקין להם לישראל שיהיו קורין ליל התקדש חג נוסח ההגדה הלזו, כי לו נאה. ודוגמא וכו' על היות רבי עקיבא מושרש בכל מדוי מצרים הרעים, הרבה לספר ביציאת מצרים בדרושות הכתובים עכ"ל.

עקיבא שזכה לשער החמשים והיו מספרים ביצ"מ כל אותו הלילה ע"כ דברי הרב מהר"ר יוסף דוד זלה"ה.

ולהמבואר שהאי תנא קדישא רבי עקיבא אשר השיג לזה השער הנ' א"כ מובן מה שבואו כולי האי תנאים הקודשים לחסות בצילו וללמוד את תורת יציאת מצרים, כיון שרק רבי עקיבא היה יכול לגאולם לישראל אי היו שוהים שם עוד רגע, והוא מרא דמסכתא דגאולה, להכי ביקשו לשמוע ללמוד וללבן זאת המסכתא מה היתה עומק הגלות ואיך נגאלו מזה.

ומעתה מה ינעם לן הוספות 'המעתיק' שם בזכירה לחיים מר' חיים פלאגי שהוסיף וכתב במתק לשונו.

הוא הלילה

ה. וראה שם מה שהוסיף, ועל פי זה שמעתי מעטרת ראשי אבא מארי זלה"ה שהיה מפרש מאמרם ז"ל 'שלח נא ביד תשלח ביד רבי עקיבא' והוא תמוה דמאי שיאטיה, אמנם נודע מרז"ל דמשה רבינו יצא לטעון שלא הגיע זמן גאולה וכאשר ראה כי לפי מצבם לא היה יכולים לשהות, כי היו נכנסים בשער החמשים מהסט"א ושוב לא היה יכולת בידו להוציאם, על זה נתחכם משה רבינו לומר שלח נא ביד ר' עקיבא, כי שיח וכי שיג לו בשער החמשים וישראל ישלימו ת' שנה ואף שיכנסו בשער החמשים משערי טומאה יבא נא רבי עקיבא ויגאלם וכלומר דסמוך קצת לזמן הקץ יולד רבי עקיבא ובמספר שנים יעלה וישיג שער החמשים ויכול להוציאם זהו תורף מה ששמעתי מעטרת ראשי אבא מארי זלה"ה על פי הקדמה האמורה, ואפשר לרמוז כי ר"ת שלח נא ביד תשלח הוא נשב"ת והוא ר"ת ו' שערי בינה ת', כלומר שישארו ת' שנה, ומי ששיג חמשים שערי בינה שהוא רבי עקיבא, יכול להוציאם, ורמוז בס"ת שלח נא ביד גימטריא אחד ר"ל רבי עקיבא שימסור נפשו באחד כמ"ש סוף ברכות, וזהו אצלי ההדיוט כונת מאמרם ז"ל (בילקוט ישעיה רמז תנ"ב) כל יקר ראתה עינו וגם ר' עקיבא רמוז שרבי עקיבא השיג לשער החמשים וזהו כל גימטריא חמשים רמוז לשער החמשים יקר שאף משה רבינו לא השיגו ורבי עקיבא כ"ל יקר ראתה עינו גם שער החמשים, ואחר כמה שנים ראיתי שכיונתי לדעת גורי האר"י זצ"ל בזה עלץ לבי בה', עכ"ל.

ומי רואה דבורי קודש אלו ונשמתו לא תתלהט בלהבת אש, מי יודע אם לא זאת היתה גם כוונת חתנא דבי נשיאה בן עזאי שהיה חתנו של רבי עקיבא באמרו במסכת אבות (פרק ד' משנה ג') 'שאיין לך אדם שאיין לו שעה', 'לך' בגימ' נ' לרמוז בזה למחישים שערי בינה וזהו אין 'לך' אדם שאיין לו 'שעה' אדם שלא יכול להשיג זאת השעה, השעה שהוא שעת הכושר לכל יהודי באשר הוא להתדבק במשנת רבי עקיבא 'ואהבת לרעך כמוך' רעך זה הקב"ה (כפ"י רש"י משלי כ"ג) וכל השערי בינה פתוחים עד שער הנ', שהלכה כמותו בזה השעה וליקח מזאת ה-שעה לכל ימי השנה!

ועל כך נאמר בהגדה ד-כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח, הדגיש את ה-כל לרמוז על ה-נ' שכל ההיכלות פתוחים וכל חד וחד בהאי שעתה יכול להיות נגיעה באלו הדברים וזוהי מה שסיים התנא הרי זה 'משבח' שעולה ש"נ - שער נון.

וא"כ מעתה מיושב נמי אמאי שבקו לכאורה הני תנאי קדישי עצם מצות והגדת לבנך והלכו להרות עצמם

וביותר למאי ששנינו בדברי רבינו השפ"א דלעיל וז"ל וממילא כשנגאלו ניתן לישראל כל השערי בינה עד שער הנ' כי זה לעומת זה וכו', א"כ רבי עקיבא מרא דהאי שמעתא שהשיג זאת השער מה שלא השיג מאן דהו [לאחר חטא העגל] עמד ונתן להם בזה הלילה מתנה זו.

זאת ועוד, צא וראה מה שכתב הקדוש האלוקי רבי שמשון מאוסטראפאליע הי"ד בספרו ניצוצי שמשון וזל"ק והנה איתא בגליא רזיא שתקס"ד פעמים מוזכר ר' עקיבא בכל הש"ס והלכה כמותו בהדיא שע"ה פעמים שע"ה עומדת לו וכו', וזה סוד נפלא לדעתי, אתה הוא עקיבא ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו (יבמות ט"ז) דע כי מסוף העולם ועד סופו בגמטריא תקס"ד, ורבי עקיבא אוצר בלום לחד גירסא בגמרא (גיטין טז) אוצר' בלו"ם בגמטריא שע"ה שהלכה כמותו שע"ה פעמים, ואם הוא אוצר' בלו"ס בסמ"ך הנה אוצר' בלו"ס בגמטריא רב"י עקיבא"א עכלה"ק.

הוא הלילה

ו. לחד מ"ד ביבמות.

ז. וראה נא והביטה, רבי עקיבא היה יוסף כדאי שעל נקרא עקיבא בן יוסף (עיין במהרח"ו), ויוסף היה שטנו של עשו, ואיך, כך לך זה ה-שעה הוסף לו אחד שהרי יצאת נשמתו 'באחד' נעשה 'שעו' אתון 'עשו' נעשה לשטנו ממש כולו נגד עשו.

התנאים הקדושים באותו הלילה נתיחד ביחוד עצום שני השמות ד-הוי"ה אדנ"י.

ובל זה 'האורות' נעשה מכוח מה שבאו ללמוד ולשמוע אצל רבם בעל הממירא והשמעתתא דהאי ענינא הגלות והגאולה וכמו שעליו אמר משה רע"ה 'שלח נא ביד תשלח' ביד רבי עקיבא בעל השגת נ' שערי בינה, וגלל כן, עוד קודם מצוות 'והגדת' הלכו ללמוד אצל רבם 'תורת יציאת מצרים' והשיגו האור הגדול, ואח"כ יכולו לקיים בהידור רב את מצות 'למען תספר באזני בנך ובן בנך'^ח.

אצל רבי עקיבא, והיינו הענין, כי זה הקיבוץ שהיה כולי האי תנאים הקדושים בצוותא חדא, היה בזה אורות עצומים, צא וראה מדברי רבינו הקדוש בעל האוהב ישראל ושאר ספה"ק שפי' 'שהיו מספרים' מלשון ספיר ויהלום האור שם היה בוהק וזוהר ומושכו עליהו את האור הזה ממש מה שהיה להם בעת יציאת מצרים שהלילה האיר ליום כן היה שם ממש עיין שם, וכן ראה בדברי החיד"א בהגדתו (שמחת הרגל) שכתב דר"ת שמותם דהני חמישה התנאים הקודשים א"י'ע"ט'א עולים כמספר שילוב ב' השמות הוי"ה - אדנ"י (צ"א) שמתוך התכנסות אלו

הוא הלילה

ח. ובמאמר 'בית יעקב אש' (עיין לקמן) נתבאר עוד בשייכות ב' השמות הק' הנ"ל עם הענין של שער החמישים שעל כן נתכנסו אצל מרא דשמעתתא רבי עקיבא כדנתבאר. דלהמבואר שם הדברים נהירין, כי זה ה-בית יעקב שבנה יאע"ה כדשנינו, בא רבי עקיבא אביר יעקב' להושיבו לבנין קבע לכל ימוט לעולם, שהנה כידוע זה המעשה התרחש ממש לאחר חורבן בית שני, כלל ישראל היה שרויים בגלות הנורא 'בית אלקים נשרף' ופנה הודה וזיוה, ומעם ישראל נאבדו ומתו ברציחות ומיתות שונות ה"י, והיו צריכים חיזוק לכללות הדור, ולחזק את הבית אשר בנה יעקב שיהא לו תקומה וקיום אף בגלות המר, ועל כן סיבב המסובב הכורא יתברך שמו, שבאו ראשי אלפי ישראל אלו התנאים הקדושים כאחד אצל רבי עקיבא 'מרא דבנין בית יעקב' למען שתהוה שוב הכוח ד-ב' [ית] יעקב, כלומר היסוד של היחוד דהוי"ה אדנ"י שעל זה מושתת 'בנין הבית' קאמור.

ועל כן עתה נשכיל שכל הדבר נעשה בבני ברק דייקא כיון ש-בני ברק הוה ממש ד' פעמים 'הוי"ה אדנ"י' שהוא 'בית (פעמים) יעקב' שעל זה עומד הבית כנ"ל וכן עולה שס"ד התריס בפני השטן (כדאי' בכתבי האריה"ק), וכוח התנאים הקדושים יצקו שוב היסודות (יחוד ה-צ"א) להמשך בנין הבית. וכל זה החיזוק לכרם ישראל לא היה יכול להיעשות כי אם דווקא ביום אשר נפתח שער החמישים, [וכלשון רבינו השפ"א (פסח) וז"ל וממילא כשנגאלו ניתן לישראל כל השערי בינה עד שער הנ' וכו'], והיכן, אצל בעל השגת 'יד שער החמישים' דייקא רבי עקיבא, וכנאמר (בגמ' סנהדרין ס"ז) אחר רבי עקיבא לבני ברק' שעולה 'יד שער החמישים'.

[עלה ג]

מצות קרבן הפסח הוא עבור תיקון חטא מכירת יוסף ועל כן מצותו
'לאכול בחבורה'

ואומנם שיש עוד שורש וסיבה, לזאת המסיבה, אמאי התכנסו האי תנאי קדישא, בבני ברק אצל רבי עקיבא, בזה הלילה 'ליל שמירה'.
כתב בעל הריקאנטי בספרו טעמי מצות (עשה ג) וזה לשונו: טעם קרבן פסח לאכול בחבורה, כדי לכפר על מכירת יוסף שעל ידי כל המשפחה היתה, לכך שה לבית אבות, התעוררות כעין ויודוי, עכ"ל. ואף על פי כן לא נתכפר לגמרי חטא מכירת יוסף, וכדאיתא בגליא רזא הובא בילקוט ראובני פרשה זו (דף כ"ז ע"א, ד"ה כמו) וזה לשונו, והיה ביד ימין של אמן מונח צורת טלה וביד שמאל צורת שעיר עזים, לבקש דמי איל מאברהם ודמי שעיר מהשבטים, וכשבא משה והקריב קרבן פסח, בא גבריא ו הפיל טלה מידו הימנית ונשאר שעיר בידו השמאלית עד היום הזה, ולא יפול מידו עד שיהרג משיח בן יוסף, עיין שם^ט.

הוא הלילה

וכפי שלמדנו על כן נקרא שמו עקיבה [בה"א], על שם שבא להמשיך ולקבוע את עבודת יע"א [יעקב שנקרא יו"ד עקב] ולהושיב הי"ה בתוך הבית ה-עקב, וכמו שכל מלחמת יעקב עם המלאך היה בליל יום הכיפורים, להכריע את הי"ד בתוך העקב שלא יהיה שום פגם, כן רבי 'עקיבה שאיהו יעקב' עלה ונתעלה כקרבן כליל לה' בזה עיצומו של יום הכיפורים, אחר שהשלים זה העבודה לכלל ישראל.

ט. וראה בספר דמשק אליעזר (על המסורה, נד' יעסניץ תפ"ג) עה"פ 'לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצ"ה' (שמות יב, מו) חוצה ג' במסורה, וסימנך, לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצ"ה (שמות יב, מו). הן אראלים צעקו חוצ"ה (ישעי' לג, ז). מגרעות נתן לבית סביב חוצ"ה (מלכיס"א ו, ו). וביאר הדברים על פי דברי הריקאנטי הנ"ל והוסיף שם לפרש, זהו שאף שקרבן פסח היה תיקון לחטא מכירת יוסף, ושעל כן לא תצאו מן הבשר חוץ לחבורה, לפי שנעשה על ידי כל המשפחה כנ"ל, אף על פי כן לא הפיל מידו אלא הטלה שהוא על קטרוג מה שאראלים צעקו חוצה ואמרו חוצה היא דא דאבא לכוס לברא כדאיתא במדרש רבה (בר"ר ט, ה בשעה ששלח אבינו אברהם את ידו ליקח את המאכלת לשחוט את בנו בכו מלאכי השרת הה"ד (ישעיה לג, ז) הן אראלם

כי מצות קרבן פסח היה בשביל [לכפר] חטא מכירת יוסף.

ואפשר [לפרש] פשט הגמ' פסחים (סט ע"א) עקיבא בשחיטה השבתני בשחיטה תהא מיתתך (דנחלקו שם אי פסח דוחה את השבת דלרע"ק אינו נדחה), הענין הוא כי רבי עקיבא היה מעשרה הרוגי מלכות. וזה היה בשביל [חטא] מכירת יוסף. ור' אליעזר גם הוא סבר שקרבן פסח [הוא] בשביל חטא מכירת יוסף שיהא לכפרה [וא"כ] לא יהא להם הרוגי מלכות, כי כבר נתכפרו בקרבן פסח, ורבי אליעזר ראה שרבי עקיבא מיקל בקרבן פסח כ"כ עד שסובר שאפילו שבות של שבת לא ידחה קרבן פסח. וכאשר אין קרבן פסח במקום שבות ממילא חוזר וניער חטא מכירת יוסף ויהיו מוכרחים לעונש לעשרה הרוגי מלכות ורבי עקיבא אחד מהם לכן א"ל בשחיטה השבתני ולהקל בקרבן פסח לדעתן ע"כ בשחיטה תהא מיתתן שתהיה ג"כ בהרוגי מלכות.

וא"כ כך אמר, שה לבית אב"ת הקרבן בא להם בשביל בית אבות

וראה עוד בהגדת חיי נפש ביארו דזהו ענין הצפון וז"ל, צפון אשר הוא זכר לקרבן פסח וכו' ואינו נאכל אלא בחבורה כאשר מבואר, שהקרבן פסח בא לתקן החטא של מכירת יוסף אשר טבלו את כתנתו בדם של שעיר, ואמרו חיה רעה וכו' וכאשר החטא הביא פירוד צריך לתקן ולאכול את הקרבן פסח ביחד בחבורה לתקן מה שפגמנו, ונקרא צפון על אשר שמצפינים אותו כאשר הביאנו שהוא לכפר על מכירת יוסף ואנו מתביישים בזה ע"כ מצפינים אותו, ואין מפטירין אחר הפסח אפיקומן בכדי שישאר טעם הפסח בפיו שלא ישכח הטעם של קרבן הפסח שהוא לתקן הפירוד וממילא נזכור המעשים ונזהר שלא נכשל עוד פעם.

והנה בספה"ק מסורת הברית (פרשת יתרו, להגאון רבי דוד טעבלי, מזמנו של הב"ח) אבת ב' חסרים. [פְּקֹד עֹזֵן אָבֹתַי עַל בְּנִים עַל שְׁלֵשִׁים וְעַל רִבְעִים לְשִׁנְאֵי (שמות פרק כ). וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה לְבֵית אָבֹתַי שָׂה לְבֵית (שמות פרק יב)] וסימנך שה לבית אב"ת פוקד עון אב"ת. וכו', או אפשר לומר ע"ד שכתב טעמי מצות

צעקו חוצה, מהו חוצה, רבי עזריה אמר חוצה מיצה הוא בריה למיכס ית בריה), וניתן איל תחתיו, אבל השעיר נשאר בידו עד היום, ומגרעות נתן לבית שנחרב הבית, ולא יתוקן עד שיהרג משיח בן אפרים, ויבא משיח בן דוד במהרה בימינו.

(בראשית ל"ז ל"א) וישבו לאכול (שם כ"ה) ומכח זה החטא בא המן על ישראל, והובא במפרשים שהאכילת פסחים היא כפרה על מכירת השבטים מתוך האכילה שבאכילת מצוה זו תיקנו העבירה ההיא ולכן היה שם שעיר עזים דבכל מקום שנאמר שעיר עזים הוא רומז על קרבן פסח כדאשכחן גבי שני גדיי עזים של רבקה בראשית כ"ז ט' דדרשינן פרקי דרבי אליעזר פרק ל"ב אחד לפסח ואחד לחגיגה וזה הוא כוונתו שאכילת פסחים עמדה לישראל בימי המן כי לולי אכילת פסחים היה המן גובר עליהם לקנותם מתוך מאכל ומשתה מחמת חטאם שמכרו ג"כ את אחיהם מתוך מאכל ומשתה, אמנם אחר שתיקנו אכילת העבירה ההיא באכילת מצוה אכילת פסחים ולא נשאר עליהם שום חטא ואשמה כי תיקנו הכל זה הוא שעמדה להם בימי המן שלא היה יכול להם והמן טעה בזה שלא ידע קדימת התיקון, עכ"ל.

וביון שלמדנו מכל הלין שתכלית קרבן הפסח הנאכל 'בחבורה' הוא תיקון עבור חטא מכירת יוסף, א"כ להכי שפיר מובן דעל כן נתכסנו הני תנאי קדישי בבני ברק [ושבקי ענין דוהגת לבנך] אצל בעל התיקון רבי עקיבא ודייקא אצלו אכלו 'הפסח בחבורה' להעצים את התיקון.

שחטאו במכירת יוסף, ומקשה מה זה אבות חטאו ואנחנו מחוייבים קרבן, ואמר כמתרץ פוקד עון אב"ת על בנים. וא"כ הם צריכין להקריב קרבן שיהא להם כפרה כדי שלא יפקוד את בניו עון אבותיהם.

ובן ראה עוד בסה"ק סמיכת חכמים להמקובל האלוקי רבי נפתלי כ"ץ זיע"א (עמ' נא) שעל פי יסוד זה 'דקרבן פסח' הוא תיקון 'למכירת יוסף' ביאר דמפני כך מסכת שקלים נשנה אחר מסכת פסחים וז"ל, ותני שקלים אחר פסחים דאיתא במדרש רבה (מגלת אסתר פסיקתא רבתי פסקא ט"ז) אכילת פסחים עמדה לישראל בימי המן דכתיב (אסתר ו' א') בלילה ההוא נדדה שנת המלך וכתיב (שמות י"ב ח') ואכלו את הבשר בלילה הזה עכ"ל המדרש. הנה יש לתת טעם איך אכילת פסחים עמדה לישראל בימי המן איזה שייכות ומה ענין זה לזה, ונ"ל שאין כוונת המדרש לומר שזכות אכילת פסחים עמדה לישראל להבא שניצולו בימי המן, דזה אינו, רק הפירוש הוא על פי מה דאיתא במדרש רבה אסתר (סוף פרשה ז') אתם מכרתם את אחיכם מתוך מאכל ומשתה חייכם שתמכרו ג"כ מתוך מאכל ומשתה בימי המן, והנה היה על ישראל מלוה ישנה, שיהיו נמכרים מתוך מאכל ומשתה כמו שעשו הם במכירת אחיהם, כדכתיב וישחטו שעיר עזים

[עלה ד]

בענין הנ"ל שרבי עקיבא חיבר ההגדה – חלק התורה של רבי עקיבא בפלפול ועומק העיון או באגדה

עקיבא שנכנס 'לפרדס', ובודאי היה חלקו בסתרי ורזי התורה, ואיך יאמר לו מה לך אצל הגדה.

ואמנם ראה בדבריו מה שישב טענתו של רבי אלעזר, וכך ביאר, דהנה ענין הנגעים היינו מה שהמצורע משולח חוץ למחנה ישראל ואין לו חלק בישראל, ואהלות הוא שורש פגם הנחש שהביא מיתה לעולם, והם משורש קנאה והכבוד, וזה עסק וחלק רבי עקיבא לתקן כל הרע והרב כעס הנכלל במאמר לא יהיה לך, ואילו הגדה איתא (ספרי עקב) רצונך שתכיר מי שאמר והיה העולם למוד הגדה וכו', וזה חלק משה רבינו שהוא שורש מאמר אנכי, וזה א"ל ראב"ע שהוא עשירי לעזרא, ועזרא איתא ראוי היה שתנתן תורה על ידו לישראל אלמלא קדמו משה וכו', ועל כן אמר לו כלך אצל נגעים ואהלות, שזה חלקך לתקן כל הרע, ובהגדה אנכי אדרוש שזה חלק משרע"ה ועזרא, ע"כ.¹

ואם תאמר מה הנך שח, הרי כל האמור נסתרת מגמ' מפורשת, דהא איתא (בסנהדרין יז): ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים. תני, ר' עקיבא אומר צפרדע אחת היתה, השריצה ומלאה כל ארץ מצרים. אמר לו ר' אלעזר בן עזריה, עקיבא, מה לך אצל הגדה, כלך מדברותיך ולך אצל נגעים ואהלות, צפרדע אחת היתה, שרקה להם והם באו.

הרי שמבואר דשורשו ותקפו של רבי עקיבא לא היה בהגדות כלל כי אם ביגיעת המוח עומק עומק בסוגיות החמורות שבתושבע"פ, וא"כ לכאורה איך קאמר ר' חיים פלאגי' שרבי עקיבא הוא בעל ההגדה דילן.

ואמנם לא זו שאפילו קושיא אינה, אלא אדרבה כולי האי מימרא מוקשה הוא, וכפי שכבר נתקשו הרבה, וז"ל רבינו צדוק (פרי צדיק שמות י, ולכאורה איך יתכן לומר כן לרבי

הוא הלילה

¹ וראה עוד בפרי צדיק (פרשת ויקרא) וז"ל, אמנם הרמז הוא שענין 'עלה במחשבה' הוא הנהגה

איברא את רבי אלעזר ישבנו, אולם מידי רבי עקיבא לא יצאנו, מה לו ולאגרות, ועוד עם צפרדע אי אחת היתה או לא. ואמנם שראה ראיתי בדברי החתם סופר ביאור 'בהגדרת' מצות סיפור יציאת מצרים, ולאור דבריו הכל נהיר ובהיר.

להעשות מצה שלום בסופו, מצה גמטריא "קהל" היפך המחלוקת כי בסוף נעשו אוהבים זה לזה (מקידושין ל ע"ב) אמנם 'הלילה הזה' ליל שמורים אין אחיזה לקליפה כלו מצה ושלום, ורק אך לספר בניסי ה' ונפלאותיו, ע"כ.

החת"ם (דרשות רס"ב) כותב, ענין הסיפור מיציאת מצרים 'בלילה הזה' איננו לפלפל בהלכה, כי הפלפול הוא ברור הקליפות מהקדושה, ולזה בכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה כי חמץ גמטריא חל"ק רמז על מחלוקת הפלפול אויבים בשער על מנת

וביון שבאנו לכאן נשכיל להבין דברי החתם סופר ודברי רבינו צדוק יהיו תואמים למטה ויחדיו יהיו תמים למעלה, שרבי עקיבא שהיה שורש תורה שבע"פ שם האור אינה זורחת אלא דוקא מתוך החושך הגמור, שכל כמה שהחושך יותר חשוך, כך האור

 הוא הלילה

עליונה מאד מה שהוא בהסתר ובהעלם מאד ואין בזה שום השגה רק על ידי תורה שבעל פה כמו שאמרו (במדבר רבה י"ט, ו' ובתנחומא חוקת ח') וכל יקר ראתה עינו זה רבי עקיבא וחביריו שהוא היה השורש של תורה שבעל פה כמו שאמרו (סנהדרין פ"ו א) וכולהו [סתימתאה] אליבא דרבי עקיבא ובנפשות הללו הוא הנהגה במדת הדין כמו שנאמר (תהלים נ', ג') וסביביו נשערה מאד כמו שאמרו (יבמות קכ"א ב) שצדיקים מדקדקין עמהן כחוט השערה. והוא השורש של תלמוד בבלי שנאמר עליהם (ישעיה ט', א') העם ההולכים בחושך ראו אור גדול כמו שאמרו (תנחומא פרשת נח ג') שהקב"ה מאיר עיניהם מאור הגנוז לצדיקים לעתיד לבוא ועל זה נאמר בזוה"ק (ח"א צ"ו ב) דחברין בבלאה ידעין לאתכסאה מילין בגווייהו והיינו שמלבשין כל התורה שבעל פה בהסתר בעניני עולם הזה כענין המחליף פרה בחמור ושאר כל הענינים שבין אדם לחבירו ובה דייקא נגזנים כל הסודות של הנהגתו יתברך וכמו ששמענו בזה מרבתינו הקדושים זצללה"ה שלעתיד יתגלה שאין שום הנועה בעולם הזה גם בעניני גשמיות שבין אדם לחבירו שיהיה למגן ובכולם יש הנהגת הקדושה רק שבעולם הזה הוא בעולם מאתנו. וזהו כל ענין גופי הלכות הנאמרים בתלמוד והמה חיים וקיימין לעולמי עד ועל דרך זה מאמר רבי יוחנן הטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום (בבא מציעא י"ז ב).

אבל דרך לימוד הזוה"ק כל אורות הקדושה המה גלוין ומפורשין לעין בלי שום לבוש והסתר ואלו דברי אלהים חיים כמו שכתבו התוס' (ראש השנה כ"ז. ד"ה כמאן) על הפלוגתא שבין ר' יהושע ור' אליעזר (שם י"ב) אם בניסן נברא העולם או בתשרי שאלו דברי אלהים חיים דבתשרי עלה במחשבה. דהוא הנהגה במדת הדין. ובניסן נברא בפועל. שהוא הנהגה במדת הרחמים.

אולם בזה היום שהוא כולו אור לילה כיום יאיר בבחינת כל אורות הקדושה אשר המה גלוין ומפורשין לעין כל בלי שום לבוש, אין אחיזה לקליפה כלל וכלל וכלו מצה ושלום, לא קושית ולא פירוקים ואין צורך לכל בירורים, שהן הן הן גופי האור ויש רק להתענג על ה' ולהרבות ולספר בניסי ה' ונפלאותיו, א"כ בא יבוא רבי עקיבא שהשיג את כל האור כולו בשלימות שער הנ' ויתקן ההגדה [וע"כ דרש שם בענין 'הצפרדע' להעצים את תוקף הניסים שהיה ביצאת מצרים וזה ממש מקומו ושעתו].

שמפציע בעקבות כך הוא ביותר אור, וכלשון הזוהר הק' 'כי לית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא' ומשום הכי, רבי עקיבא שהוא 'סוד' דתורה שבע"פ היה צריך להתייטר ביסורים כה נוראים כשסרקו אותו במסריקות של ברזל, כדי שהאור העצום והגמור שיצא מזה החושך יאיר לכל ישראל כל זמן שאנו עוד בזה הגלות המר, ועל כן רבי עקיבא נמי היה דורש על כל קוץ וקוץ שהיינו מתוך יסורים גמורים ובחומר ובלבנים בליבוץ הלכתא בקושית ופירוקים (כלשון הזוה"ק), וזהו כך בשאר ימות השנה שהוא בחינת הגלות המר.

❁ ענף ב' ❁

[עלה א]

ברית הלשון וברית המעור מכוזנים זה לעומת זה

אצבעות חמש כנגד חמש וברית יחיד
מכוונת באמצע כמלת הלשון וכמילת
מעור. ולהלן (פרק ו') איתא, וכיון שצפה
אברהם אבינו ע"ה והביט וראה וחקר
והבין וחקק וחצב וצרף וצר ועלתה
בידו אז נגלה עליו אדון הכל ברוך הוא
והושיבהו בחיקו ונשקו על ראשו וקראו
אוהבי וכרת לו ברית ולזרעו והאמין
בה' ויחשבה לו צדקה, וכרת לו ברית
בין עשר אצבעות רגליו והיא ברית
המילה, ועשר אצבעות ידיו והוא
הלשון. וקשר לו עשרים ושתיים אותיות
בלשונו וגלה לו את יסודן. משכן
במים, דלקם באש, רעשן ברוח, בערן
בשבעה, נהגם בשנים עשר מזלות,
ע"כ"א.

ואמנם אחר שעמדנו על גודל מעלת
יקרת זה הלילה, יש ללמוד
ולדעת מה נשתנה זה הלילה, כלומר מה
היה הגלות המר שנגאלנו ממנו בזה
הלילה, ממה אנו נעשים כעת בני חורין
יותר מלפני זה, הא גאולת מצרים הוא
לשעה ולדורות, וא"כ היכן החירות
הגדולה שיש לנו כהיום עוד זה הגלות
המר.

ואמנם בזה"ק מבוא שגלות מצרים
היינו שהדיבור היה בגלות,
ובזה היה נעשה ותלוי כל הגאולה,
וההכנה לקבלת התורה, וכמובן
שהדברים צריכים לימוד טובא, ובפרט
מה הוא נוגע לנו.

נתבאר כאן שיש שני בריתות 'ברית
הלשון וברית המעור' ואותם

בספר היצירה (פרק א') שנינו, עשר
ספירות בלי מה מספר עשר

_____ הוא הלילה _____

יא. וראה בדברי הרב הקדוש ר"י גיקטיליא בספרו שערי אורה (שער ב' ספירה התשיעית) וז"ל,
וצריך אני להאיר ענין היאך חתם י"י יתברך שמו הגדול יהו"ה יתברך באברהם אבינו ובזרעו,

יום הקדוש

אמר רבי עקיבא

בעבודת יום הקדוש
במשנת התנא האלקי
בעל ההילולא
רבי עקיבא

מדברי האר"י ז"ל זיע"א
ומתורת אור שבעת הימים
רבינו הבעש"ט זיע"א
ותלמידיו הק'

תוכן הענינים

ענף א

יקוד קדושת עיצומו של יום.

תיאור מרטיט מבית מדרשו של רבינו הרבי ר' שמעלקא ניקלשבורג זיע"א
המתאר את משא הקודש אשר נשא לפני כל נדרי בשנת תקל"ז (מספר דברי
שמואל).

ענף ב

יום הכיפורים הוא יומא דרבי עקיבא

ענף ג

ביאור הדברים אמאי נשתנה נתינת התורה שבכתב שניתנה באור גדול מהתורה שבע"פ
שהוא רבי עקיבא שהיה צריך להתייסר ביסורים קשין זמרים.

ענף ד

יום הכיפורים מכוזן כנגד חטא מכירת יוסף ואשר על כן בזה היום הוא יום הסתלקותו
דתנא קדישא רבי עקיבא שהיה יוסף.

ענף ה

יוסף סוד הריח – מעשה הקטורת תיקון למכירת יוסף – ואמוטל לחכי מרמז מעשה הקטורת על כל הריגת רבי עקיבא.

ענף ו

ביום הכיפורים נפתח כל נ' שערי בינה על כן בזה היום הוא יום הסתלקותו דתנא קדישא רבי עקיבא כיון שרק הוא ולא אחר אשר השיג לזה השער.

ענף ז

יבאר דפטירותו של רבי עקיבא בהאי יומא היח משום עינם תכלית מהות עבודת יום הכיפורים.

ענף ח

זבחי עלה זהאיר לן תרי מאמרי רבי עקיבא השנוים בש"ס.

מבאר שמן הפסוק ד-ושחט אותו האמור בקרבן התמיד מוצפן וצפון כל מעשה דרבי עקיבא איך ומתי ועל מה.

ענף י

לאור הנלמד יבואר מאמרו של רבי עקיבא אשריכם ישראל וגם נזכה להיגלות אמאי חתם רבי הק' מסכת יומא בדברי רבי עקיבא.

ענף יא

ימים יוצרו זלו 'אחד' בהם – ה'אחד' של רבי עקיבא – עשירי יהיה קודש.

ענף יג

קנה זשט – בחינת יעקב קנה עשו זשט – יום כיפור הוא כנגד הקנה.

ענף יג

זמתוכה כעין חשמ"ל 'דא רבי עקיבא' – ביאור דברי הזוה"ק דרבי עקיבא בא"ל ב"ם עולה החשמ"ל.

ענף יד

יום כיפור כנגד המילה – זפורים כפורים – זאם כן היכן מצינו שפורים נמי כנגד זה.

מאמר 'ויבן לו בית'

מלחמת יעקב ועשו התחילה עוד קודם שעת לידתם זהיתה על נשמת התנא רבי עקיבא, זאחר כן נלחמו עוד ביותר עוז 'במעבר יבק' ויעקב הכריע את שרו של עשו כליל, זמשם הלך לבנות לו את 'הכרם בית ישראל' בית היהודי.

✻ ענף א ✻

יקוד קדושת עיצומו של יום

ומשפיע לכולם, ועל ידי בינה נודע הדבר, כמו שנאמר (משלי כ, ה) 'מים עמקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה' ששאר המאורות זורחים משם, הוא סוד העולם הבא שאין בו אכילה ושתיה. לפיכך נצטוינו להתענות בו, לרמוז אל המאור המתגלה ביום ההוא, אשר בהתגלותו יופיעו כל מיני צהלה ושמחה וכפרה, כי היום גורם. ולפיכך נקרא יום כפורים, שמקנח כל מיני לכלוך ומעבירו מלפניו (זהר ח"ב דף קפ"ה ע"ב), כענין שכתוב (ויקרא טז, ל) 'כי ביום הזה יכפר עליכם' וגו'. וסוד הכתוב, כי בתחלה יכפר ויקנח המקדש העליון. ואמר 'יכפר', לרמוז על המקנח, ולפיכך בא בלשון נסתר, ואחר כך 'עליכם'. ועוד 'עליכם' - בשבילכם, שיעביר מן המקדש את הגלולים ואת רוח הטומאה לטהר אתכם מכל חטאתיכם'. ולפיכך באה העצה הנמרצת בשעיר המשתלח, וכתיב (שם שם, טז) 'וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם', והיה ראוי לומר 'וכל חטאתם'. אבל תרמוז לנו התורה

כתב החינוך מצוה שיג: וז"ל משורשי המצווה שהיה מחסדי השם על כל בריותיו לקבוע להם יום אחד בשנה לכפר על החטאים על ידי התשובה. נצטוינו להתענות בו, לפי שהמאכל והמשתה ויתר הנאות חוש המישוש יעוררו החומר להימשך אחר התאוה והחטא, ויבטלו צורת הנפש החכמה מחפש אחר האמת, שהיא עבודת האל ומוסרו הטוב והמתוק לכל בני הדעת. ואין ראוי לעבד ביום בואו לדין לפני אדוניו לבוא בנפש חשוכה ומעורבבת מתוך המאכל והמשתה במחשבות החומר אשר היא בתוכו, שאין דנים את האדם "אלא לפי מעשיו שבאותה שעה". על כן טוב לו להגביר נפשו החכמה ולהכניע החומר לפניו באותו היום הנכבד, למען תהיה ראויה ונכונה לקבל כפרתה, ולא ימנעה מסך התאוות.

והשל"ה הק' (מסכת יומא פרק תורה אור) מביא משם התולעת יעקב וז"ל, יום הכפורים הוא יום התגלות המאור העליון (רמז לכתר עליון הזורח

התקשרות ביני וביני בני ישראל. וכמו שבנ"י מענגין השבת לשם שמים כענין ישמח ישראל בעושו. כן עתה מעלה הרוח את נפשות בנ"י להיות להם אחיזה בחלק העליון שאין בו אכילה ושתי'. ועניתם היא מלשון עונין על הן הן להיות נמשכין אחר הארת זה היום הטהור והקדוש. וזה לא יוכל להיות רק ע"י עינוי מאכילה ושתייה. וגם בכל שבת אמרו חז"ל שהוא מעין עוה"ב ויוהכ"פ הוא שורש כל השבתות. לכן הוא יום אחד בשנה. ובנפש כל עבודות יוהכ"פ אין כשרים רק בכ"ג שהוא אחד המיוחד מכל בנ"י. ובמקום מיוחד בקדשי קדשים שהוא בשורש העליון למעלה מן הטבע.

והנה זה הבחינה שאנו מתעלים ביום הקודש מבואר נמי בדברי הבעל 'באר מים חיים' (פרשת נשא) ושם ממשיך לנו הדברים שאף אנו נזכה להציץ ולהלהיב נפשנו באור החיים, וז"ל, כי תדע סוד אומרים ז"ל (שמות רבה נ"ב, ה') רבי שמעון בר יוחאי שאל את ר' אלעזר ב"ר יוסי אפשר ששמעת מאביך מהו בעטרה שעטרה לו אמו (שיר השירים ג', י"א) אמר לו משל למלך שהיתה לו בת יחידה והיה מחבבה ביותר והיה קורא אותה בתי לא זו מחבבה עד שקראה אחותי וכו' עד שקראה אמי וכו' עד כאן. ולהבין השתמשות קריאות הללו אשכילך בינה

הנוראה, שצריכין ישראל לעשות נחת רוח לכל חטאתם, כדי לסתום את פיהם לבל יקטרגו עלינו. ולא עוד, אלא שבשביל זה נעשה סניגור ביום ההוא, והקדוש ברוך הוא שומע עדותו ומכפר עלינו. והעולם ההוא לא יזכה אליו כי אם נקי הנפש, לפיכך צריכין ישראל לנקות את נפשם, ביום שהוא דוגמת עולם הנשמות. ונקיון הנפש, הוא לחזור בתשובה שלמה מדברים שבין אדם למקום ומדברים שבין אדם לחבירו, ליכנס ביום ההוא נקי מכל חטא ופשע. ומי שאינו מעביר טינא מלבו מדברים אלה ביום זה, אין תפילתו מתקבלת, אבל טובעת במקום הנקרא רפש וטיט, והוא סוד 'מצולות ים', ואינה עולה להתעטר בראשו של צדיק.

וראה גם בדברי רבינו בעל השפ"א (יוה"כ שנת תרנ"ג) וז"ל, ועתה שיום כפרה הוא צריך לשוב בתשובה להיות סור מרע. וזוכין לבינה כי יש נ' שערי בינה וביוהכ"פ נפתח שער הנ' והוא שבת העליון מכל שבתות השנה ולכן כ' ועניתם כדי להתקרב לבחי' עוה"ב שאין בו אכילה ושתייה.

והנה בכל שבת כתיב ביני וביני בנ"י [אות הוא] ובזוה"ק ויקהל איתא כי רוח עליון היורד בשבת נהנה מעונג שבת ע"ש פי' ושמרו בני ישראל את השבת. וכאן כתיב ועניתם את נפשותיכם הוא ג"כ ע"י הרוח שבו יש

כנזכר (ואמנם עוד יש בחינה למטה מזו והוא אומרם לא זו מחבבה עד שקראה בתי כי בחינת הבת הוא למטה מאביה והוא כשאינם עולין כל כך רק על כל פנים כביכול לוקחם בידו ומחזיקם אצלו חיבוב גדול הוא כבת לאביה והכל משל והבן).

ואולם עוד יש בחינה גדולה למעלה מכולם שכביכול

הקב"ה מגביה שורש נשמותינו עד למעלה מראשו מרוב האהבה והחיבה. וזה נקרא בכתוב (ישעיה מ"ט, ג') ישראל אשר בך אתפאר. כלומר שהקב"ה מתעטר בנו ועושה אותנו עטרה לראשו מרוב האהבה והחיבה. ואל זה רמז הכתוב (ויקרא ט"ז, ל') כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' לפני ה' תטהרו. כי ביום הכפורים מגיעים שורש נשמות ישראל לבחינה זו שמגביהם כביכול למעלה מראשו ואז נקרא לפני ה' לפניו ממש כביכול ואז ודאי תטהרו מאחר שנתעורר אהבה וחיבה כזו ודאי יכפר עליכם. וזה רמז אומרם לא זו מחבבה עד שקרא אותה אמו כי בחינת האם היא למעלה מהבן וזה אמר בעטרה שעטרה לו אמו. כי זו היא בחינת עטרה שהקב"ה מתעטר בישראל ועושה אותם עטרה לראשו.

והוא בדרך המשל כשהאב אוהב את בנו מאוד מאוד אז לוקח אותו על ידו ומגביה אותו עד ראשו עד שראש הבן וראש האב שוין בקומה ולפעמים כשמחבבו עוד יותר מגביה אותו עד למעלה מראשו. ולפעמים משים את הבן על ראשו ממש ועושה עטרה על ראשו.

בן אנחנו עם בני ישראל הנקראים בנים למקום כשאנו זוכים הקב"ה מגביה שורש נשמותינו עד כביכול כביכול שיה לראשו ואל זה רמז הכתוב (במדבר כ"ח, י"א) ובראשי חדשיכם תקריבו עולה לה' וגו'. כי בראש חודש לרוב ההארה הנפלאה מחסדי המקום ברוך הוא המופיע על עמו ישראל, זוכים שורש נשמותינו לעלות למעלה למעלה והקב"ה כביכול מגביה אותנו עד שיה לראשו כביכול, ונקרא ובראשי חדשיכם תרין ראשין כי ראש הבן והאב שוין. ועל כן תקריבו עלה לה' שתקרבו עצמיכם לעלות לה' הטוב להיות לנחת רוח לפניו ולקבל משם כל בחינת שפע וברכה וקדושה רבה. (והדברים עתיקים כנשים ללבושך). וזה רמז לא זו מחבבה עד שקרא אותה אחותי כי האח ואחות הם שוין בדמיון והוא תרין ראשין

תיאור מרטיט מבית מדרשו של רבינו הרבי ר' שמעלקא
מניקלשבורג זיע"א המתאר את משא הקודש אשר נשא לפני כל
נדר" בשנת תקל"ז (מספר דברי שמואל)

הדרך הטובה ויסתר המלך פניו מבנו
ופעמים רצה להתקרב אל אביו המלך
בדברי רצוי ותחנונים, אבל הנה ימינו
לשטנו ויספר אל המלך מדרכיו
המכוערים והמקולקלים וחפוי ראש ויהי
היום אשר הלך המלשין ההוא הביתה
לעשות מלאכתו, וירץ בן בכה והתחנן
לו מתחרט ומתודה על כל הרעה אשר
עשה מנעוריו קדחה בו אש ימי הנעורים
ומקבל עליו לעזוב דרך הרשע ולילך
לפני אביו המלך לאמר סלח נא כפר נא
לאשמותי בקול מר וצורח על בנו
ויקרבהו בימינו ויתנהו בחיקו ומשעשע
עמו בשמחה.

והנמשל מובן ע"ד הגמרא (יומא כ.).
השטן בגימטריא שס"ד
וההוא יומא לית ליה רשותא לאסטוני,
ובלי ספק כי כשנדרוש אל ה' כהיום
הזה, ונתחנן לפניו במר נפשינו ויעתר
לנו ה' באין שטן כר' ובפרט בעצם
היום הזה (ישעי' נה ו) דרשו ה' בהמצאו
אלו עשרת ימים, וכ"ש כהיום הזה,
ותחת (דברים לג יג) צור ילדך תשי,
(במדבר יד יז) ועתה יגדל נא כח ה' ובזה
יהיה לנו הכנה ליום שמיני עצרת הבא
לקראתנו לגרום שמחה לאבינו

קודם כל נדרי ויאספו כל הירא והחרד
לדבר ה' לבית הכנסת העזרה כמו
שעה ומחצה קודם זמן התפילה, ובבוא
אדמו"ר נר"ו כניסתו מעוטף בטליתו
בדרך הילוכו מהפתח ועד מקום הארון
וקרא רבה הפסוק (ויקרא טז ל) כי ביום
הזה יכפר עליכם וכו' עד תטהרו א"ר
עקיבא כו' לפני מי אתם מטהרין ומי
מטהר אתכם מיד געו כולם בבכי לקול
זעקתו ובכיתו ואחרי הגיעו אל מקום
המעוררים על התשובה וקורעים סגור
לבב אבן ופסוק תהלים לך כי אני אגיד
כו' תחטאני באזוב כו' (יחזקאל לו כה)
וזרקתי עליכם זה פסוקים רבים
המעוררים אל התשובה, ואמר בתוך
דבריו מוסרים אך לא הבנתים על בורים
לקול דברו מחמת בכיות ולקול המולה
היה בבית הכנסת לערך מאה אנשים
העומדים שמה עד שבא לדבר הקדוש
והנורא יום כפור איך שבקל יוכל
האדם למצוא עזר ביום ולפדות נפשו
מני שחת, על פי המשל למלך שהיה לו
בן יחיד והפקיד עליו איש אחד חכם
ובקומו ובלכתו בדרך להישיר לפניו
דרכו בכל אופנים המצטרכים למלך לא
אבה להלך בדרכו וילך בדרכי לבו אל
דרך הרע, וילשין על אשר סר בנו מן

שבשמים, על דרך המאמר (סוכה נה): אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך, וישמח עמנו אבינו המלך כאב עם בנו יחידו עם אחד בארץ, אך אם נטהר את עצמינו מן כל אשמותינו בתשובה ובכי ובתחנונים.

על כן אהובי אחי צמודי לבבי [בלשון פולין ליבע הארציקי ברידרן] בואו חזקו ונתחזק בבכי ותחנונים לפני אבינו שבשמים, כהיום הזה אשר אין שטן ואין פגע רע, ולפני ה' תטהרו תבואו אל החדר הפנימי אל המלך מלכי המלכים הקב"ה, ויכמרו רחמיו עלינו כי נדרשנו בכל לבבינו בוידוי ותחנונים.

אך דעו נא אחי צמודי לבבי כי העיקר גדול אל התשובה הוא מסירת נפש, כי הלא בני אב אחד אנחנו זרע אברהם אשר מסר את נפשו על קדושת שמו ית' להפיל את עצמו בכבשן האש, זרע יצחק שמסר את נפשו בעקידה, ובלי ספק כי יעמדו להמליץ בעדנו לפני אבינו שבשמים בזה יום הדין הקדוש והנורא, אך גם אנחנו בעקבותם נלך לעשות כמעשיהם למסור נפשנו על קדושת שמו ית', ובכך ניחד ונקדש שמו הגדול באהבה רבה, ונאמר כלנו יחד פסוק שמע ישראל בכוונה זו ומיד געו כל העם בכביה יתירה ויענו כל העם יחדיו פסוק שמע ישראל כו'. הנה אהובי אחי אחר שזכינו לייחד ולקדש שמו באהבה רבה ומסרנו נפשותינו על

קידוש שמו ית', ובלי ספק כי בזה זכינו לטהר לבבינו לעבודתו וליראתו ית"ש, אך עדיין צריכין אנחנו גם לייחד נשמותינו, כאשר כלנו באים משורש אחד חצובות מתחת כסא הכבוד ית' חלק אלוה ממעל באו ונהיה כולנו אחדים בארץ וידמו הענפים אל השורש, כאשר הדבר סמך גדול אל התשובה כי לא נפלות הוא, כי גם המה שבו בלב שלם ובנפש חפיצה אל ה' בחרטה ותשובה גמורה ותחת כן זכו למעלת התשובה, והנה כלנו זכים ונקיים לייחד נשמותינו עמהם, ובכך נקבל עלינו מצות ואהבת לרעך כמוך, ויקראו כל העם בקול גדול הפסוק הזה.

הנה אחרי שזכינו לקדש ולייחד שמו הגדול ית"ש ויחדנו גם נשמותינו חלק אלוה ממעל, בלי ספק כי נמצא עזר משדי להיות יוצאים בדימוס בזה יום הדין הקדוש והנורא, ונזכה לטהר נשמותינו ומחשבותינו לעבודתו ית"ש, לשמור מצותיו וחוקיו אשר ציונו בתורתו הקדושה, והתורה בעצמה תמליץ טוב בעדנו לפני אדוננו אבינו שבשמים, יען החזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה (עבודה זרה ב:) על דרך זרה משעיר למו הופיע מהר פארן וכו', כי אם אנחנו עם קדושו אשר הקדמנו נעשה לנשמע הלא מהראוי שתמליץ בעדנו, ובכך נבקש אליה שתטה עלינו חסד ורחמים לפני אבינו

הוא שהגרעין זרע ההוא עיקרה ומקורה מוצאה מן הארץ, ואם שתלה בקרקע אחר שנטמאה, הנה בכח הזריעה ההוא בהדביק אותה למקורה היא הקרקע, הרי היא בטלה אגב קרקע ופרחה ממנה טומאתה, כן אנחנו עם קדוש עם ה' בני ישראל הנקראים ראשית ותרומה לה', ושורש ומקור נשמותינו חצובה מתחת כסא כבודו ית"ש חלק אלוה ממעל.

והנה בכואה לעולם הזה נטמאת בצואת עונותינו, והנה הטהרה העיקרית להחזירה אל מקורה במסירת האדם נפשו, ולהדבק ולקשר מחשבתו הבאה בכח נשמתו אל אלקיו אשר נתנה לו, ובזה יש לה תעלת ארוכה למחלתה, להטהר מטומאתה, בהחזירה אל מקורה אשר ממנה חוצבה.

וזהו סוד (דברים יד ד) ואתם הדבקים בה' כו' שבזה שמדבק אותה באלהיו, הוא מחיה את הנשמה ומטהר אותה מטומאתה, וזהו סוד הפסוק אור זרוע לצדיק שבזה שתהיה אור נשמתו כזרועה החוזרת אל מקורה עי"ז יהיה לישרי לב שמחה.

ויען ויאמר דעו נא כי הבכיה הנעשית ביום הזה אם דרך עוצב בה היא לא תצלה, כי אין השכינה שורה לא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה של מצוה, והנה אין שמחה גדולה מיום

שבשמים בזה יום הדין והנורא, ומיד פתח דלתות ההיכל.

אך דעו נא אחי מדאגה מדבר כי תכסנו בוש וכלימה, איך נרום פנינו אליה כי פגמנו בה ובכ"ב אותיותיה, ובכך נתוודה, פשעינו אשר פגמנו בכ"ב אותיות, ודעו נא כי יצטרך לכל יחיד לפרוט בתוך הוידוי פרטי עונותיו הידועים לו, ויבכה ויתחנן ויתמרמר על חטאתיו וחטאת נעוריו כו' בבכיה רבה ומרה.

ואחר גמר הוידוי הוציא ס"ת שלו והחזיקה בידו, והתחיל להתעורר על עון הקרי והוצאת ז"ל ר"ל ודבר בפסוק (תהלים נא ז) הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני על החטא הזה, שהחטא הזה לפתח חטאת רובץ מימי הנעורים כו', ושזהו גלות השכינה וגלות הנשמה העשוקה, וחטא זה סיבת עיכוב הגאולה והתמדת חורבן ביהמ"ק (מי ישמע דברים אלה ולא יקרע סגור לבבו לי"ב קרעים. ואם אבן הוא נמוח), ושכספר תורה הזה נעשה תיקון גדול לעון הקרי, ושיאמרו כל הקהל פסוק (שם צו יא) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, ויענו כל העם הפסוק הזה.

ויען ויאמר דעו נא אהובי אחי עיקר ענין טהרתנו היא מרומזת ע"ד המשנה (תרומות פ"ט) שתילי תרומה שנטמאו שתלן טהרו מלטמא, והענין

הזה, אשר באמצעותו נזכה לפשט כל עקמומיות שבלב בכח התשובה והצום והבכיה, עד שנהיה בישרות לב אחד להתקרב למלך הגדול והנורא אבינו שבשמים, להחזיר הנשמה למקורה וידו פשוטה לקבל שבים וביום הזה יכפר עלינו לטהר נשמותינו מטומאה.

ועל דרך זה תהיה כל הבכיות של יום הזה של שמחה שזכינו לקרב עצמינו להיות דבוקים באלהים חיים כולנו ביום הזה וזהו על דרך עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, וזהו ולישרי לב שמחה אחרי הגיענו לפשוט העקמומיות שבלב, ונזכה למעלת יושר לבב בודאי שזוהי שמחה גמורה.

❁ ענף ב ❁

יום הכיפורים הוא יומא דרבי עקיבא

פפוס, למה הביאך לכאן. אמר לו, אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה, ואוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים.

והיה יהושע הגרסי משמשו בכל יום, והיה מכניס לו מים במדה. יום אחד מצאו שומר בית האסורין, אמר לו, היום מימך מרובים, שמא לחתור בית האסורים אתה מבקש, שפוך חציין ותן לו חציין. כיון שבא אצל רבי עקיבא. אמר לו, תן לי מים ליטול ידי. אמר לו, רבי, כדי שתייה אין מספיקין וליטול ידיך מספיקין. אמר לו, ומה אעשה שהרי אמרו חכמים כל המזלזל בנטילת ידיים נעקר מן העולם, מוטב שאמות מיתת עצמי ואל אמות שתי מיתות.

[ונציין דבר נפלא, שעל דברים אלו 'מוטב שאמות' וכו' עמד רבינו הק' ה-פני מנחם זיע"א (שבת תשובה) ולימד לנו שמכאן אפשר לראות אפס קצהו של מידותיו האצילות והנשגבות של רבי עקיבא עד היכן הגיעו, וז"ל איתא בגמ' (עירובין כא:) שרבי יהושע

במדרש משלי (פרשה ט) מובא כל מעשה רבי עקיבא שנהרג ונסתלק ביום הכיפורים (ויש לכך גם הפייט של עשרה הרוגי מלכות שאומרים במוסף דיוה"כ). וז"ל דבר אחר, אף ערכה שלחנה. מעשה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורין, אחר מיתת רבי שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל, גזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל שלא יעסקו בתורה. מה עשה רבי עקיבא, הלך והקהיל קהלות ברבים וישב ודרש. בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה עוסק בתורה ודורש ומקהיל קהלות ברבים, אמר לו, עקיבא אי אתה מתירא מאומה זו. אמר לו, אתה הוא פפוס שאומרים עליך שחכם גדול אתה אין אתה אלא טפש. אמשול לך משל, למה הדבר דומה, לשועל שהיה מהלך על שפת הים וראה דגים שהיו מתחבאים בים. וכו'.

אמרו, לא היו ימים מועטים עד שתפסו את רבי עקיבא וחבשוהו בבית הסוהר, ותפסו את פפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו. אמר לו רבי עקיבא,

לו סבא סבא, או חרש אתה או מבעט ביסורין אתה. אמר לו, תיפח רוחיה דההוא גברא, לא חרש ולא מבעט ביסורין אני. אלא כל ימי הייתי קורא את הפסוק הזה, (דברים ו) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך. רחמתיך בכל לבי, רחמתיך בכל ממוני, ובכל נפשי לא הוה בדיקא לי, וכיון דמטית לי בכל נפשי ואתת עונתה דקריאת שמע לא אפלגית עליה, בגין כן אנא קרי שמע וגחין. ואף תלמידיו אמרו לו, רבינו, עד כאן. אמר להם, כל ימי הייתי מצטער על פסוק ובכל נפשך ואפילו הוא נוטל את נפשך, ואמרתי, אימתי יבא לידי ואקיימנו. ועכשיו שבא לידי, לא אקיימנו. יצאתה נשמתו באחד. יצתה בת קול ואמרה, אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד.

לאחר שהיה מת לא הניחוהו לקבורו, והחזירוהו לבית האסורין. ושכב שם שר בית הסוהר לשמרו. בא אליהו הצדיק, ועמד על פתח יהושע הגרסי. אמר לו, שלום עליך רבי. אמר ליה, שלום עליך רבי ומורי, אמר לו, מי אתה כלום אתה צריך. אמר לו, כהן אני ובאתי להגיד לך שרבי עקיבא מת בבית האסורין. מיד הלכו שניהם לבית האסורין. מצאו דלת שערי בית האסורין פתוח, ושר בית הסוהר היה ישן, וכל מי שהיו בבית הסוהר היו ישנים, והושיב

הגרסי היה מכניס בכל יום מים לרבי עקיבא, יום אחד מצאו שומר בית האסורים אמר לו היום מימך מרובין וכו' שפך חציין, כשבא אצל רבי עקיבא וכו' אמר לו תן לי מים שאטול ידי, אמר לו לשתות אין מגיעין וכו', אמר לו וכו' מוטב אמות מיתת עצמי ולא אעבור על דעת חבירי, רבי עקיבא כל ימיו היה מצטער על הפסוק בכל נפשך ואפילו נוטל את נפשך והיה אומר מתי יבוא לידי ואקיימנו, ועכשיו כשהיה זקן מופלג והיה בבית האסורים וכבר עמדו להורגו אעפ"כ היה מוכן להפסיד מדריגה זו שהשתוקק עליה ולמות מיתת עצמו ולא לעבור על דברי חביריו, והכל בשביל ענין הטהרה, נטילת ידיים לחולין הוא מפני סרך תרומה, משהו שבמשהו, תקנה שאינה מדאורייתא כלל אלא מדרבנן, ואיתא מים הראשונים האכילו וכו', שהזלזול בהם גרם למאכל איסור, ורבי עקיבא מסר נפשו על זה, אצל רבי עקיבא היה הכל בטהרה, והשפיע טהרה בכלל ישראל, ומי מטהר אתכם.]

כשהגיע יום הכפורים, היה יהושע הגרסי נפטר ממנו והלך לביתו. אותו היום היה רבי עקיבא מיתדין קומי טורנוסרופוס, ואתת ענתא דקריאת שמע, והוון מסרקין לבשריה במסרקא דפרזלא, ותקלין לבשריה במקולא, וקרי קריאת שמע וגחין, אמר

ביתה וגו', וישבה לפתח ביתה וגו', טבחה טבחה מסכה יינה אף ערכה שלחנה וגו'. על ענין השלחן ומטה ומנורה הערוכים שם בתוך המערה. [ובילקוט שמעוני משלי רמז תתקמד נוסף: א"ר ירמיה בוא וראה כמה גדול כבוד התורה שלא דיין לחכמים שהיא עורכת שלחן לפניהם אלא שהיא מוספת להם חכמה על חכמתם, הה"ד תן לחכם ויחכם עוד שמתוך שעוסק בדברי תורה היא מוספת לו יראת ה', שנאמר תחלת חכמה יראת ה', ודעת קדושים בינה, אלו בעלי גמרא שבשעה שיושבים ומבינים כל דבר ודבר הם דומים למלאכים שנקראו קדושים, שנאמר לקדושים אשר בארץ המה וגו'].

וראה בציץ אליעזר (חלק ט"ו דרוש יו"כ) שכתב חידוש מופלא מבעל הבן איש חי, וז"ל ובאשר שיוצא לנו מכל האמור, שתחילת דינו של רבי עקיבא

את רבי עקיבא על המטה ויצא. מיד, נטפל לו אליהו זכור לטוב, ונטלו על כתפו. וכשראה יהושע הגרסי, כך, אמר לאליהו, רבי, והלא אמרת לי כהן, אתה והלא כהן אסור להטמא למת. אמר לו, חייך, רבי יהושע בני. חס ושלום, שאין טומאה בצדיקים אף לא בתלמידיהם^א. והיו מוליכין אותו כל הלילה^ב, עד שהגיעו אצל אנטיפטרס של קוצרים. כיון שהגיעו לשם, עלו שלש מעלות וירדו שלש מעלות, ונפתחה המערה לפניהם, וראו שם במערה, כסא וספסל ושלחן ומטה ומנורה. והשכיבו לרבי עקיבא על המטה, ויצאו. כיון שיצאו, נסתמה המערה, ודלקה הנר על המטה. וכשראה אליהו זכור לטוב כן, פתח ואמר, אשריכם צדיקים, ואשריכם עמלי תורה, ואשריכם יראי שמים, שגנוז לכם וטמון לכם ומשומר לכם מקום בגן עדן לעתיד לבא. אשריך רבי עקיבא שנמצא לך מלון טוב בשעת מיתתך. ועליך נאמר, חכמות בנתה

אשריכם ישראל

א. לגורסים שרבי עקיבא נהרג בערב יו"כ א"כ כל אותו הלילה היינו יום כיפור, ולהגירסא שביום הכיפורים נהרג א"כ אותו הלילה היינו במוצאי יו"כ..

ב. ועיין תוס' (יבמות סא ע"א ד"ה ממגע ומשא) וז"ל מי מעטינהו וכו' ואר"י דאין הלכה כר"ש, דרשב"ג פליג עליה כדתנן במס' אהלות (פרק יח מ"ט כתובות עז). והלכה כמותו במשנתנו וצריכים כהנים ליזהר מקברי עובדי כוכבים ובפרק המקבל (ב"מ קיד:): בעובדא דאליהו דהשיב לרבה בר אבוה כר' שמעון בן יוחי דהכא דחויי קא מדחי לה ועיקר טעמא שהיה סומך על רוב ארונות שיש בהן פותח טפח וכן היה רגיל בכל מקום לדחות כמו שמצינו כשהיה קובר רבי עקיבא ואמר ליה לאו כהן ניהו מר אמר ליה צדיקים אינם מטמאים ועיקר טעמא לפי שהיה מת מצוה שהיה מהרוגי מלכות והיו יראים לקברו, עיי"ש.

העידה והכריזה עליו "שגופו טהור בכל מיני טהרה".

ומסיים, שכל הסיפור הוא מזעזע ומעורר את כל נימי הלב והנפש והוא בבחינה של "לו דומיה תהלה" כי אין הפה שיוכל לבטא ההתרחשויות במעמקי-האדם מדי קריאה ומדי שמיעת סיפור מופלא זה שהוא למעלה מן השמש, ויש רק לצרף לסיום הסיפור מאמר הגמ' (ברכות ד' ס"א) "יצאה בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי עוה"ב". והיוצא לנו מפורש מהסיפור האמור ובילקוט שמעוני, כי רבי עקיבא מת בבית האסורים ביום הכפורים¹ ע"כ.

על ידי שטנו של עולם היה מר"ח אלול ונמשך ארבעים יום עד יום הכפורים, יש לומר שהוא זה מפני שרבי עקיבא ברוממות גדלותו הכליל בתוכו סגולת כל העם כולו, וכדי לכפר על כלל ישראל כולו שלא תבוא עליו כליה ח"ו על העוונות, הכניסה מדת הדין את רבי עקיבא תחתיהם ונשפט ע"י כחות הטומאה בכל אותם ימי הדין שהעם נשפט, וכיפר על ידי כך על כל עונותיהם לטהרם ולקדשם ולהשיבם לתחיה. וככה עלה ונתעלה ר"ע בארבעים יום אלה שמר"ח אלול עד יוה"כ² למדרגה רוחנית הגבוהה ביותר אשר ילוד אשה עלי-אדמות יכול להשיגה עד שבת קול מן השמים

אשריכם ישראל

ג. וראה שם שהביא מדברי ה-בן יהודע³ על ברכות להמקובל הגר"ח ז"ל מבגדר (בעל הבן איש חי), שמביא את המסופר במדרש משלי הנ"ל ומוסיף עלה כמו שהובא כבר לעיל, כי ידוע שר"ע נחשב באלול ונפטר ביוה"כ, ומעת אשר נחבש עד יוה"כ היה נדון בכל יום לפני אותו רשע. ובכל יום סורקין בשרו, ובעת שסורקין היה מקבל מלכות שמים בפסוק שמע ישראל כי כל יום חושב שהיום ימות מרוב הצער, ובאותם הימים דברו עמו תלמידיו שהיו באים אצלו ועומדים במקום שהוא נידון, אבל ביוה"כ שבו נפטר באמת לא באו תלמידיו כי יום עבודה הוא, ואפילו רבי יהושע הגרסי שהיה משמשו בקבע בכל יום להביא לו אכילה לא בא ביוה"כ כי ר"ע היה ג"כ בתענית דאינו צריך לו, אך אותו היום נפטר שיצאה נפשו באחד והחזירו אותו לבית האסורין וגזרו שלא יוכל לבא אחר לקחת אותו לקוברו עד שבא אליהו זכור לטוב וגילה הדבר לר"י הגרסי. והבן יהודע שם מסיים וכותב שלאחר שאלהיו ז"ל ור"י הגרסי יצאו

❁ ענף ג ❁

ביאור הדברים אמאי נשתנה נתינת התורה שבכתב שניתנה באור
גדול מהתורה שבע"פ שהוא 'רבי עקיבא' שהיה צריך להתיישר
ביסורים קשין זמרים

בראשית נמי מאמר הוא. ובזוה"ק מתחיל חשבון מאמר הראשון יהי אור נגד 'אנכי' ומאמר עשירי הוא 'ויאמר וגו' אעשה לו עזר כנגדו', ונמצא שעל פי חשבון הגמרא, בראשית הוא מאמר הראשון נגד מדת 'כתר' שהוא אפיסת השגה למעלה מן המוח כמו שנאמר (תהלים י"ח, י"ב) 'ישת חושך סתרו ועם כל זה נחשב למאמר הראשון כי לית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא כמו שמובא בזוה"ק (ח"ב קפ"ד א) הגם שלא נכתב בו לשון ויאמר עד יהי אור שהוא ראשית התגלות הארת החכמה כחינת יש מאין.

אמנם על פי הזוה"ק כאן שמאמר הראשון הוא מתחיל מיהי אור מפני שגם האור הזה נגנז לצדיקים

ולפי המבואר לנו עולה, שכל אותו המ' ימי הרחמים והרצון שאז עלה משה רבינו ע"ה למרום כדי לקבל התורה שבכתב, בו באותו עת היה רבי עקיבא 'שהוא סוד תורה שבעל פה' (וכדלהלן) עומד לפני ה' וצרפוהו וסרקוהו במסריקות של ברזל.

ומן התימה הוא, שהתורה שבכתב ניתנה לנו בכזה אור גדול ועל מי מנוחות, ואילו התורה שבעל פה 'רבי עקיבא' בכזה חושך גדול, מאי שנא.

ואמנם בתורתו של הכהן הגדול מאחיו הרבי ר' צדוק אנו למדים היטב את הדברים וז"ל. (פרי צדיק פרשת ויקרא) והנה בגמרא (ראש השנה ל"ב א) איתא עשרה מאמרות למעשה בראשית הי נינהו ויאמר דבראשית תשעה הוי ומשני

אשריכם ישראל

מהמערה תיכף נסתמה המערה בידי שמים ולא נשאר אלא רק מערה חיצונה פתוחה אשר עתה העולם נכנסים בה עיי"ש.

הרחמים ובודאי שאצלו יתברך אין לכנות חס ושלום שום שינוי ברצון.

אמנם הרמז הוא שענין עלה במחשבה הוא הנהגה עליונה מאד מה שהוא בהסתר ובהעלם מאד ואין בזה שום השגה רק על ידי תורה שבעל פה כמו שאמרו (במדבר רבה י"ט, ו' ובתנחומא חוקת ה') וכל יקר ראתה עינו זה רבי עקיבא וחביריו שהוא היה השורש של תורה שבעל פה כמו שאמרו (סנהדרין פ"ו א) וכולהו [סתימתאה] אליבא דרבי עקיבא ובנפשות הללו הוא הנהגה במדת הדין כמו שנאמר (תהלים נ', ג) וסביביו נשערה מאד כמו שאמרו (יבמות קכ"א ב) שצדיקים מדקדיקין עמהן כחוט השערה. והוא השורש של תלמוד בבלי שנאמר עליהם (ישעיה ט', א) העם ההולכים בחושך ראו אור גדול כמו שאמרו (תנחומא פרשת נח ג) שהקב"ה מאיר עיניהם מאור הגנוז לצדיקים לעתיד לבוא ועל זה נאמר בזוה"ק (ח"א צ"ו ב) דחברין בבלאה ידעין לאתכסאה מילין בגווייהו והיינו שמלכשין כל התורה שבעל פה בהסתר בעניני עולם הזה כענין המחליף פרה בחמור ושאר כל הענינים שבין אדם לחבירו ובזה דייקא נגנזים כל הסודות של הנהגתו יתברך וכמו ששמענו בזה מרבותינו הקדושים זצללה"ה שלעתיד יתגלה שאין שום תנועה בעולם הזה גם בעניני גשמיות שבין אדם לחבירו

לעתיד לבוא מה שאין כן בעולם הזה הוא עוד בהעלם. ומאמר שני דהבדלה הוא כמו שאמרו (ברכות ל"ג א) הבדלה שהוא חכמה. והבדלה בין מים למים הוא בינה ליבא דשם יש לב חכם וכסיל וצריך הבדלה. והנה לפי חשבון הזה על כרחך מאמר העשירי הוא אעשה לו עזר כנגדו וגם הוא בכלל העשרה מאמרות למעשה בראשית.

ויש לומר שזהו ענין שני דעות דאיפליגו בגמרא (עירובין י"ח א) חד אמר פרצוף וחד אמר זנב כי למאן דאמר פרצוף שמיד נבראו דו פרצופים ולא היה חסר רק הנסירה במאמר אעשה לו עזר ממילא לא נחשב זה למאמר לתשלום העשרה מאמרות שהרי עיקר הבריאה היתה מקודם וזהו לפי חשבון הגמרא. אבל לפי חשבון הזוה"ק כמאן דאמר זנב ולא היה עוד שום הכרת פרצוף ממילא היה בזה תשלום הבריאה במאמר אעשה.

ויש לומר שענין חילוק הסדר החשבון שבין הזוה"ק ותלמוד בבלי שלנו הוא על דרך רמז כמו שאמרו (רש"י בראשית א', א' ובראשית רבה י"ב, ט"ו) שבכל מעשה בראשית נזכר שם אלהים, ובעשיה בפועל נאמר ביום עשות ה' אלהים, שמתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין וראה שאין העולם מתקיים שיתפו למדת

שנאמר בהם ויאמר קודם ויכולו השמים וגו' מה שאין כן מאמר ויאמר וגו' אעשה לו עזר שנזכר על המעשה בפועל אחר הפסוק ביום עשות ה' אלהים ארץ וגו'.

אמנם בזוה"ק מתחיל החשבון מאמר הראשון בויחי אור והיינו התגלות בפועל ולכן גם המאמר אעשה לו עזר נחשב בכלל העשרה מאמרות וכאמור דזה תלוי בפלוגתא (דעירובין שם) דחד אמר פרצוף ואלו ואלו דברי אלהים חיים כדאיתא שם בגמרא דבתחילה עלה במחשבה לברוא שנים ולבסוף נברא אחד נמצא שלפי תלמוד בבלי היה נכלל כבר בריאת זכר ונקבה במחשבה של נעשה אדם ולכן לא נחשב אעשה לו עזר בכלל העשרה מאמרות אבל לפי דרך זוה"ק שמתחיל מן ההתגלות בפועל שלא נברא אלא אחד שפיר קחשיב המאמר דאעשה לו עזר בכלל העשרה מאמרות עכלה"ק.

היוצא מדבריו, שהתורה שבכתב שהוא מבחינת כל אורות הקדושה אשר המה גלויין ומפורשין לעין בלי שום לבוש 'והיא התגלות בפועל', א"כ המה המה גופי האור, וזה היה גם עצם מעמד הר סיני שנפתח כל השבעה רקיעים כמאמר הכתוב 'אתה הראת לדעת', והתגלות בפועל היינו שרואים את האור בעינינו וזהו בחינת 'תורה שבכתב'.

שיהיה למגן ובכולם יש הנהגת הקדושה רק שבעולם הזה הוא בהעלם מאתנו. וזהו כל ענין גופי הלכות הנאמרים בתלמוד והמה חיים וקיימין לעולמי עד ועל דרך זה מאמר רבי יוחנן הטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום (בבא מציעא י"ז ב.).

אבל דרך לימוד הזוה"ק כל אורות הקדושה המה גלויין ומפורשין לעין בלי שום לבוש והסתר ואלו ואלו דברי אלהים חיים כמו שכתבו התוס' (ראש השנה כ"ז. ד"ה כמאן) על הפלוגתא שבין ר' יהושע ור' אליעזר (שם י' ב) אם בניסן נברא העולם או בתשרי שאלו ואלו דברי אלהים חיים דבתשרי עלה במחשבה. דהוא הנהגה במדת הדין. ובניסן נברא בפועל. שהוא הנהגה במדת הרחמים.

ועל דרך זה יובן סדר התלמוד דמאמר הראשון מתחיל מבראשית הגם שלא יוכל הכתוב לתארו בשם ויאמר מפני שרק עלה במחשבה בבחינת ישת חושך סתרו וכאמור עם כל זה מזה דייקא בא התגלות האור של תורה שבעל פה דלית נהורא אלא דנפיק מגו חשוכא מתוך ההסתר שזהו עצם שורש התורה שבעל פה ויהי אור הוא ראשית התגלות בתורה שבעל פה (כמו שנתבאר פרשת שמות מאמר א') וזהו הגנוז לצדיקים לעתיד לבוא ולכן נחשבים כל עשרה מאמרות למעשה בראשית רק מה

הראהו לי. אמר לו: חזור לאחורך. הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו. כיון שהגיע לדבר אחד, אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני, נתיישבה דעתו. חזר ובא לפני הקב"ה. אמר לפניו: רבש"ע, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי? אמר לו: שתוק! כך עלה במחשבה לפני. אמר לפניו: רבש"ע, הראיתני תורתו, הראני שכרו. אמר לו: חזור לאחורך. חזר לאחוריו, ראה ששוקלין בשרו במקולין. אמר לפניו: רבש"ע, זו תורה וזו שכרה? א"ל: שתוק! כך עלה במחשבה לפני.

מענת מרע"ה היה, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי? כלומר אם התורה שעל פה זה הוא רבי עקיבא, א"כ אמאי התורה שבכתב תנתן על ידי, הא תורה אחת היא.

ע"ז השיב שתוק! כך עלה במחשבה לפני, כלומר שני בחינות שונות בתכלית הן, תורה שבכתב לא ראויה אלא להינתן על ידך כי זהו גוף האור, ואילו התורה שבע"פ מעולם המחשבה היא על כן ע"י ר"ע היא דייקא, וזהו, כך עלה 'במחשבה' שהתורה שבע"פ מעולם המחשבה.

ואז כשראה ששוקלין בשרו במקולין. אמר לפניו וכו' זו תורה זו שכרה

אולם תורה שבע"פ מעולם המחשבה הוא, ושם האור אינה זורחת אלא דוקא דייקא מתוך החושך הגמור, שכל כמה שהחושך יותר חשוך, כך האור שמפציע בעקבות כך הוא ביותר אור, וכלשון הזוהר הק' 'כי לית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא' ומשום הכי, רבי עקיבא שהוא 'סוד' תורה שבע"פ היה צריך להתייטר ביסורים נוראים, כדי שהאור הגמור שיצא מזה החושך יאיר לכל ישאל כל זמן שאנו עוד בזה הגלות המר, וזאת פעל לנו רבי עקיבא שמארבעים יום אלה שמר"ח אלול עד יוהכ"פ העפיל מעלה מעלה לאור הגדול ולמדרגה רוחנית הגבוהה ביותר אשר ילוד אשה עלי-אדמות יכול להשיגה מתוך זה החושך הגמור שהיה נמצא, עד שיצאה בת קול מן השמים והכריזה עליו "שגופו טהור בכל מיני טהרה".

ועתה נזכה לראות שכל זה היה המשא מתן בין משה רבינו עליו השלום לבין הקב"ה. דהנה בגמ' (מנחות כט, ב) איתא אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות. אמר לפניו: רבש"ע, מי מעכב על ידך? אמר לו: אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. אמר לפניו: רבש"ע,

מיד"י אבי"ר יעק"ב קרי בי' ר' עקיבא לפי שיצאו וכו', משם רועה אבן ישראל גדולי עולם וכו' עיי"ש.

שנינו באבות דרבי נתן (פרק ו' אות ב') במעשה דרבי עקיבא, דבר אחר 'הוי מתאבק בעפר רגליהם' זה רבי אליעזר ו'שותה בצמא את דבריהם' זה רבי עקיבא. מה היה תחלתו של רבי עקיבא. אמרו בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר, אמר מי חקק 'אבן' זו, אמרו לו המים שתדיר [נופלים] עליה בכל יום, אמרו [לו] עקיבא אי אתה קורא אבנים שחקו מים. מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו מה רך פסל את הקשה דברי תורה שקשה כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם. מיד חזר ללמוד תורה.

והנה בדברי האבות דר"נ מבואר שכל התעוררתו של רבי עקיבא היתה בזכות ה'אבן', וא"כ אמור מעתה שדברי האר"י ז"ל מתפרשים ביתר שאת, כלומר מִיִּדֵי אָבִיר יַעֲקֹב שהיינו רבי עקיבא איך כל זה נתהווה ונעשה, מִשָּׁם רָעָה 'אָבֶן' יִשְׂרָאֵל כלומר מן עמידתו התבוננתו והתעוררתו ב'אבן' וזהו 'רעה' שהוא ר"ת התנא רבי עקיבא.

ואולם הדברים עמוקים יותר, מה הקשר בין האבן לרבי עקיבא הרי וודאי שאינו בכדי, ואמנם פנימיות

וכו' והשיב לו הקב"ה כנ"ל. כלומר שאז נתבהר לו החילוק, התורה שבכתב שהוא גוף האור משום כן, תינתן על ידו באופן של קולות וברקים וכל העולם ימלא אור, ואילו ברבי עקיבא שהוא מ-עולם המחשבה 'סוד תורה שבעל פה' ישקלו בשרו במקולין. כלומר ששם האור תאיר את העולם מתוך עומק החושך דייקא, כי שם כמה שיותר חושך כך יותר מאיר העולם.

והדברים ערבים לחיך, יום הכיפורים נקרא יום מעולם הבא ועולם הבא נקרא עולם המחשבה כידוע, אשר על כן לפיכך בעיצומו של יום קדוש זה 'נסתלק ועלה רבי עקיבא' כיון שהוא יומא דיליה 'עולם המחשבה' כך 'עלה' במחשבה לפני.

וביון שבאנו עתה עד הלום יבואר לנו עתה נמי ענין זה של 'חיבור בין התושב"כ לתושבע"פ' שכל כולה מקשה אחת היא, ונוצרו ונעשו במהלך אלו הארבעים יום שמר"ח אלול ועד יום הקודש כפי שיבואר.

אתיא מהאר"י הק' (ליקוטי תורה פרשת ויחי) בענין יעקב שהוא סוד רבי עקיבא וז"ל ויפוזו זרועי ידיו וכו' וזהו מידי אביר יעקב, והנה אביר יעקב אותיות רבי עקיבא עיי"ש, וכן במגלה עמוקות (שם) וז"ל וזה סוד ותשב באיתן קשתו וכו' ויפוזו זרועי ידיו זה גרם

הענין הכי השתא, אבן הוא המורה על התורה שבכתב שכן הקדוש ב"ה אמר למשה פסול לך שני לוחות אבנים וכמו כן אבן עולה ג"ן והוא הגן הסדרים של התורה שבכתב. והנה כתב נתבאר שמשה רעיא מהימנא היה שורש תורה שבכתב, ואילו רבי עקיבא היה שורש תורה שבע"פ, כל התורה שבעל פה מושתת ועומדת מתוך התורה שבכתב, והם תרי ריעין דלא מתפרשין, כי זה בלא זה אינה אפילו חצי תורה, הוא כלום כי הכל חיבור אחד מפי הגבורה, אשר על כן 'רבי עקיבא' כל תחילת התעוררתו וחיבתו לא נעשה אלא מן האבן מן 'התורה שכתב', כי הכל תורה אחת היא, ולכך אמר הכתוב, שכל הרבי עקיבא מִיְדֵי אָבִיר יַעֲקֹב, נתהוה ונעשה משם מן ה'אבן' החיבור התורה שכתב לתורה שבע"פ, יִשְׂרָאֵל ואז נעשה לרבן של ישראל שורש תורה שבע"פ.

ועתה בואו חשבון, משה רבינו הוריד את 'אבן' הלוחות בסוף יום הארבעים שהוא יום הכיפורים כמו

שכתב רש"י (דברים ט, יח) נמצא שתחילת עליתו היה בר"ח אלול, ואילו רבי עקיבא עלה אל אלוקים במסריקות של ברזל ביום הכיפורים, ומתי זה התחיל גם בר"ח אלול כמו שכתב הציץ אליעזר (חלק ט"ו דרוש יו"כ) שתחילת דינו של רבי עקיבא שסרקו אותו היה מר"ח אלול ונמשך ארבעים יום עד יום הכפורים, [ובכאן היה החיבור בין התורה שבכתב לע"פ, זה ביום וזה ביום כיפור]. וא"כ השאלה זועקת לשמים, משה רבינו שורש תורה שבכתב יושב ומתענג 'כל הארבעים' אצל הקב"ה בשמים להוריד לישראל התורה שבכתב, ואילו רבי עקיבא שמנחיל את התורה שבע"פ מסתרק ומתיסר ביסורים על אנושיים כל הארבעים יום.

אבן לאור הדברים שהובא לעיל מן הכהן הגדול רבינו צדוק זיע"א הרי הדברים מאירים, התורה שבכתב הוא בחינת 'כל אורות הקדושה' אשר המה גלויין ומפורשין לעין בלי שום לבוש 'והיא התגלות בפועל', א"כ המה

אשריכם ישראל

ד. ואתנפל לפני ה' כראשונה ארבעים יום - שנאמר ועתה אעלה אל ה' אולי אכפרה, באותה עלייה נתעכבתי ארבעים יום, נמצאו כלים בכ"ט באב שהוא עלה ביי"ח בתמוז בו ביום נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל, ואמר למשה פסל לך שני לוחות, עשה עוד מ' יום נמצאו כלים ביום הכפורים בו ביום נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ואמר לו למשה סלחתי כדברך לכך הוקבע למחילה ולסליחה ומנין שנתרצה ברצון שלם שנאמר בארבעים של לוחות אחרונות ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון אמור מעתה אמצעיים היו בכעס:

אשר על כן, משה רעיא מהימנא יושב כל אותם הארבעים יום בתוך האור אין סוף אצל הקב"ה להביא זאת התורה, משא"כ רבי עקיבא שהוא 'סוד' התורה שבע"פ היה צריך לעבור כל זאת בהני ארבעים יום כדי שהאור הגמור שיצא מזה החושך יאיר לכל ישראל כל זמן שאנו עוד בזה הגלות המר.

המה גופי האור שרואים את האור בעינינו וזהו בחינת 'תורה שבכתב'. אולם תורה שבע"פ מעולם המחשבה הוא, ושם האור אינה זורחת אלא דוקא דייקא מתוך החושך הגמור, שכל כמה שהחושך יותר חשוך, כך האור שמפציע בעקבות כך הוא ביותר אור, וכלשון הזוהר הק' 'כי לית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא'.

אבינו מלכינו מי חיברו

פסוק קרא ה"ר יצחק הנזכר הספר שחיבר אור זרוע עכ"ל.

ובתב מרן החיד"א בספר שם הגדולים (מע"ג מערכת י אות ד"ש) ואני הצעיר עתה בא לידי ספר כתוב על קלף ישן נושן והוא ספר גמטריאות מרבינו יהודה החסיד ושם כתוב עקבי הצאן תיבת עקבי ה' מתיבת הצאן הוא עקיבה רומז לרבי עקיבא, על משכנות הרועים שסידר משניות וברייתות במשכנות ישראל ע"כ. והקשה דהו"ל לרבינו יצחק להביא מרבינו יהודה החסיד שכך סובר דנכתב בה"א ואסמכיה אקרא דעקבי הצאן כמדובר, ואפשר דאלימא ליה לאחויי ראיא ממדרש רז"ל.

והביא מספר יד אהרן בשמות הגיטין (דף קטו ע"ב) בשם עקיבא שהביא משם מהר"ש ויטאל דצריך לתת שני גיטין אחד באל"ף ואחד בה"א מפני שיש

כתב הראבי"ה (ר"ה תקל"ז) ושמעתי בשם רבי שמואל החסיד אבינו מלכנו חטאנו לפניך עולה בגימטריא ר' עקיבא הוא יסדו וא' חד חסר היא הקריאה, (ובהערות המהדיר שם צויין שכנראה שצ"ל 'ואחד חסר היא הקריאה' או 'וחד חסר', והיינו מה שאנו קורין עם הכולל' וכנראה שצ"ל עקיבה בה"א, כדס"ל להאור זרוע) וכן צ"ל 'יסדה' ועולה תע"ח ואבינו מלכנו חטאנו לפניך עולה תע"ט ואחד החסר הוא כנגד הקריאה' כלומר הכולל.

וראה בספר שמות הגיטין (דף נו ע"ב) וז"ל הר"ר יצחק אור זרוע מאוסטרייך חולק דאומר במדרש אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה סופי תיבות רבי עקיבה א"כ שמע מינה דכותבין ליה בה"א ולא באל"ף ומרוב שמחה שמצא אותו צדיק רמוז באותו

ובסידורים שלנו כתיב מלכנו בלי יו"ד. עוד הביא במטה משה שם וז"ל, כתב ספר אבי"ה סי' תקל"ו וז"ל שמעתי ממוריניו שמואל החסיד ז"ל אשר תיבות אבינו מלכנו כמנין הזה עקיבא יסדה ע"כ עכ"ל המט"מ, ומסביר שם להלן שיש רס"ב תיבות בנוסח אבינו מלכנו, ובזמנינו הוסיפו ויש יותר תיבות, והוא הגימטריא של "עקיבא יסדה".

ובספר בירורי הלכות כתב שפלא דבראבי"ה שלפנינו הוא בסי' תקל"ז (והוא בחלק ב' עמ' 232 בדפוס חברת מקיצי נרדמים), שם נוסח אחר לגמרי, וז"ל ושמעתי בשם רבי שמואל החסיד "אבינו מלכינו חטאנו לפניך" בגימטריא "רבי עקיבא הוא יסדו" ואמר חד חסר, היא הקריאה, עכ"ל, ומבאר שם בהערות בשם פי' המחזור, דהיינו "חטנו" בלא אלף, שלא נשמע האלף בשעת הקריאה, ועוד הביא שם בהערות שבגליון מכ"י הראבי"ה נכתב "שאיך החשבון מכוון" ע"כ, וכוונתו שאפי' לא נחשוב אלף דחטאנו אינו מכוון, כי אבינו וכו' בגימט' תפ"ח ורבי עקיבא וכו' בגימט' תפ"ז, אבל לענ"ד ברור שנחשוב הכולל של ר"ע וכו' ואז יהי' מכוון, וידוע שכך דרך החישוב דלאחד חשבינן הכולל ולהשני לא וזה ברור ככוונת רבי שמואל החסיד.

סמך בפסוקים לשניהם (תהילים צו יא) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה ס"ת רבי עקיבה, וכתוב ישעיה (מט כו) וגואלך אביר יעקב שהוא אותיות רבי עקיבא באל"ף וכמדומה שהמנהג שאין כותבין אלא גט אחד בה"א ונ"ל שכן האמת מאחר שה"א ואל"ף ממוצא אחד ע"ש.

ובספר כתר שם טוב הביא ממרן החבי"ב שכתב בכנסת הגדולה (אהע"ז סדר הגט אות סו) משם הראבי"ה (סימן תקלו) שמעתי ממוריניו ה"ר שמואל החסיד אשר תיבות אבינו מלכינו כמנין הנה עקיבא יסדה על כן יש חזנים שאין אומרים בספר מחילה וסליחה וכתב בספר מטה משה סימן תתכ וכתב מוהר"ר הירינן ז"ל ואיני יכול לכוין הנה עקיבא יסדה רס"ו בגימטריא והסדר הזה רס"ב אף כי לא יאמר בספר מחילה וסליחה וכתב על זה החבי"ב בזה"ל ולדעתי דעת ראבי"ה כנגד עקיבא באל"ף ותמצא מכוון רס"ב ע"כ ע"ש

במטה משה (אות תת"א) כתב וז"ל "אבינו מלכינו חטאנו לפניך" בגימטריא "עקיבא בן יוסף יסדו בו" עכ"ל, והחשבון לכאורה אינו מכוון, כי אבינו וכו' בגימטריא תפ"ט ועקיבא וכו' בגימטריא תע"ט, וברור שצריך לומר באחד מהתיבות או מלכינו או לפניך חסר יו"ד ואז החשבון מכוון,

❁ ענף ד ❁

יום הכיפורים מכוזן כנגד חטא מכירת יוסף ואשר על כן בזה היום
הוא יום הסתלקותו דתנא קדישא רבי עקיבא שזיה יוסף

ואמנם בכדי לעמוד ביתר עוז על אלה הדברים על מה עשה ה' ככה שהסתלקותו היתה בעיצומו של יום הקודש דייקא, יש לעיין טובא 'במשנתו', שעל ידי כן עלה יעלה בעזר העליון אור מופלא רום מעלה.

וההיכל, מקום של בנימין, משום שהוא לא היה בהחטא של מכירת יוסף, ולכן לא היה בעזרה חלקו של יהודה, כמפורש יומא דף י"ב, משום שאמרו ריש סוכה (דף ו:) המברך את הברוצע ה"ז חוטא יעו"ש.

וכן ראה במלאכת שלמה (יומא פ"ה מ"ה) בביאורו אמאי היה מערה דם הפר לתוך דם השעיר, וז"ל, וכתוב בספר חן טוב בפ' אחרי מות (דף קצ"ג) וז"ל, בהזאה של חוץ עירה דם הפר לתוך דם השעיר, כאילו הכל קרבן אחד הם, זה קשור בזה, שמי גרם להם עון העגל מכירת יוסף כמו שכתבנו בפ' כי תשא, א"כ מצא מין את מינו ונעור, ולכן עירה דם הפר לתוך דם השעיר, ולהורות שעיקר הכל היה דם השעיר, שאם לא מכרו את יוסף לא ירדו מצרימה ולא עשו עגל כמ"ש, א"כ דם הפר נבלע בתוך דם השעיר שהוא גרם לעשיית העגל, ומה' יצא הדבר של מכירת יוסף כאמור ע"ש עוד.

ראשית יש לדעת שעבודת יום הכיפורים 'הכניסה לפני ולפנים' הוא גם עבור תיקון חטא מכירת יוסף, וכמו שמובא בספרים, וז"ל המשך חכמה (ויקרא ט"ו, ל), והנה אמרו במדרש משלי סימן א' ר' אבין אומר בכל דור עדיין חטא של מכירת יוסף קיים, עיי"ש, ונמצא, דהכפרה על האומה בכללה לפני ולפנים עדיין שם רושם החטא ממכירת יוסף, ולכן לשון של שעיר המשתלח משקל שתי סלעים, (יומא מב) רמז למה שאמרו בשבת פ"ק (דף י:) שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף כו' נתקנאו בו אחיו כו', ולכן יתכן כי הכפרה היה לפני ולפנים בבית הכפרת